

interkom

ČS FANDOM

informační
servis
fandomu
5/2013

Akademie SF, fantasy a hororu za rok 2012

Hlavní ceny

Ostatní ceny

Kniha roku

Neal Stephenson: *Anatém* (Talpress)

Nejlepší povídková kniha

Howard Phillips Lovecraft: *Volání Cthulhu 2* (Albatros Media – Plus)

Nejlepší původní česká a slovenská kniha

Edita Duřková: *Zpráva z Hádu* (Laser-books)

Nejlepší dílo (domáciho) výtvarníka

Lubomír Kupčík (*Amélie a tma*)

Nejlepší původní česká a slovenská povídka

Leonard Medek: *Příběh zloděje* (*Mrtvý v parovodu*)

Nejlepší časopis

Pevnost

Nejlepší SF

Connie Willisová: *...o psu nemluvě* (Triton)

Nejlepší překlad

Petr Kotrle (*Anatém*)

Nejlepší fantasy a horor

Guy Gavriel Kay: *Pod nebesy* (Argo)

Nejlepší nakladatelství

Laser-books

Počin roku / zvláštní cena

Nakladatelství Epocha za původní českou knižní řadu *Kladivo na čaroděje*

Jana Jůzlová a Zdeněk Rampas

Cena za dlouholetou práci pro SF

Tomáš Němec

Více o Akademii na

<http://www.asffh.info>,

<http://interkom.vecnost.cz/~asffh.htm> a

<http://interkom.vecnost.cz/@akadem.htm>

OBSAH

Akademie SF, fantasy a hororu 2012	1	Parcon / Fénixcon	16
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Uličník s nadměrnou představivostí	17
Za Tunelářem	2	Časem s vědou – Knihy na hranicích	18
Zápis z Porady ČS Fandomu	2	O velkých činech a lidech vědy	18
Hvězdný bulvár	3	Člověk a jeho hrouda	19
Rozhovor o fandomu	7	Třeštění letitého popularizátora 15	19
Starcon 2013: Prostě skvělý!	8	Vyšlo poslední neplatené	
Cesty časem jsou můj chleba	11	číslo Jupitera	20
Křížník Thor, archa záchrany	12	Crom s Tebou, Šamane	20
Lauren Beukesová: Zoo City	14	The Nemedian News	20
Cesta do temných zákoutí			
Johannesburgu i lidské duše	15	Příloha: Prvky space opery v románech	
Mluvě o kočce a pařížku	16	české science fiction	

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Akademie SFFH je za námi, snad to povede i k tomu, že Interkom začne vycházet pravidelněji. V tomto čísle vedle dokončení práce *Prvky space opery v románech české science fiction* a vedle výsledků Akademie a pravidelných rubrik najdete recenzi na Nejlepší SF roku 2012 ... o psu nemluvě z pera Romana Lipčička, dvojrecenzi na pozoruhodnou knihu Lauren Beukesové *Zoo City* a recenzi knihy Františka Novotného *Křížník Thor*, archa záchranu a reportáž ze StarConu od Honzy Kovanice.

Za Tunelářem

V den, kdy jsme předávali Ceny Akademie, postihl velkého Big Shamana těžký srdeční infarkt, a v čase uzávěrky tohoto čísla už víme, že jej nepřežil. Na straně 20 jsem napsal pár slov inspirovaných hlavně jeho posledním *The Nemedian News*, které mi došly jen několik dní před všemi těmi smutnými událostmi. **Zdeněk Rampas**

Zápis z Porady ČS Fandomu ze dne 20. 04. 2013 v Ústí nad Orlicí

1. Porada jednomyslně schválila navržený program, řízením Porady byl pověřen Petr Holan.
2. Porada vyslechla zprávu jednotlivých členů Rady o jejich činnosti od poslední Porady.
3. Porada vyslechla zprávy o činnosti klubů.
4. Pavel Mikuláščík zkontroloval prezenční listinu a členství klubů. Porady se účastní 9 českých klubů, z toho 8 s právem hlasovacím.
5. Termín podzimní Porady byl stanoven na 19. 10. 2013, místo konání předběžně v Břežov nad Svitavou.
6. Porada vyslechla zprávu Jiřiny Vorlové o probíhajícím ročníku Ceny Karla Čapka.
7. Porada schválila změny ve Statutu Ceny Karla Čapka. Do soutěže budou připuštěny pouze příspěvky, za které bude zaplacen vstupní poplatek. Výši a způsob platby stanoví administrátor soutěže. Vyžadovány budou pouze 3 papírové výtisky. Prohlášení bude doplněno i o právo publikovat práce bez nároku na honorář v e-booku. Pro ročník 2013/2014 Porada odsouhlasila vstupní poplatek 100 Kč za každý soutěžní příspěvek.
8. Pavel Mikuláščík přečetl výroční zprávu včetně účetní uzávěrky. Porada následně výroční zprávu jednomyslně schválila.
9. Porada vyslechla nominace na ceny Mlok za zásluhy a Ludvík. Na Mloka za zásluhy byli nominováni Ivan Adamovič, Mirek Dvořák a Václav Pravda. Na cenu Ludvík byli nominováni David Macháček za organizaci Koprconů, František Monhart za poskytování zázemí pro Porady ČS Fandomu a Robo Žitňan a Martin Králík za program Parconu 2012. Organizací tajného hlasování byl pověřen Lubomír Záborský.
10. Porada vyslechla zprávu o přípravě Parconu 2013.
11. Po obědě byly vyhlášeny výsledky hlasování o ceně Ludvík. Cenu získávají Robo Žitňan a Martin Králík, pro které hlasovalo 6 klubů, ostatní nominovaní získali po 1 hlasu. Hlasování o ceně Mlok za zásluhy nebylo zveřejněno vzhledem k tomu, že slovenské kluby budou hlasovat až na vlastní poradě SF klubů. Poté budou sečteny hlasy českých i slovenských klubů.
12. Zdeněk Rampas přednesl zprávu o Akademii SFFH.
13. Bylo zkonstatováno, že úkoly z minulých Porady byly splněny řádně a včas a stanoveny úkoly vyplývající ze současné Porady.
14. Bylo zkonstatováno, že Rada pracuje v dosavadním složení: Jan Harvalík, Petr Holan, Pavel Mikuláščík, Jiřina Vorlová. Předsedou Rady zůstává Petr Holan.
15. V bodě Různé bylo prodiskutováno fungování webových stránek ČS Fandomu.
16. Petr Holan poděkoval zúčastněným a ukončil Poradu.

Úkoly vyplývající z Porady:

1. Pavel Mikuláščík do 20. 5. 2013 zveřejní zápis na konferenci na Pandoře a na stránkách ČS Fandomu. (ověří Jiřina Vorlová).

Zapsala Jiřina Vorlová. Schválil Petr Holan. V Ústí nad Orlicí 20. 4. 2013

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 5/2013 (283)

Adresa redakce:

INTERKOM

Letecká 6,
161 00 Praha 6,
Česká republika

e-mail: zrampas@gmail.com

<http://interkom.vecnost.cz>

Šéfredaktor:

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka:

Kristýna Benediktová

Redakční kruh:

Richard Klíčník a Michaela

Autoři tohoto čísla:

Bohumil Doležal, František Houdek,
Roman Lipčič, Richard Klíčník,
Viilma Klímová, Jan Kovanec,
Daniela Kovářová, Martin Králík,
Jan Křeček, Pavel Mandys,
Pavel Mikuláščík, Julie Nováková,
Zdeněk Rampas, Anna Šochová,
Daniel Tocháček, Jiřina Vorlová

Sponzoři tohoto čísla

Jan Haberle
Daniela Kovářová
Jiří Doležal

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla
byla dne 24. 5. 2013

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

...termín „poloprezidentský systém“. Je to podobné, jako když se macatému lidožravému tygroví říká ohleduplně „větší kočkovitá šelma, která se neživí za všech okolností výlučně zeleninou“.

Bohumil Doležal

V životě nic není zadarmo a kdo vám tvrdí opak, ten vám nejspíš chce něco prodat.

Daniela Kovářová

Vysvětlivky: ● Praha (nepodepsané ZR), ■ jinde

● **24. dubna** proběhla místo tradiční přednášky v Matu návštěva Muzea Karla Zemana (kousek pod Karlovým mostem). Zařídil to tuším Franta Novotný a sešlo se nás dost, aby mohl být spokojen s účastí. Když jsme pěšmo dorazili od metra, tram nejedzily, už tam Franta dokonce s Lindou byl, ta ale nakonec podlelehla své plachosti a před návštěvou muzea dala přednost domácím pracem. Když jsme se okolo šesté vydali ke vchodu muzea, náš zástup tvořili Leonid Křížek s přítelkyní Lucií, Petr Biedermann, Pavlíkovi s dcerou Helenou, Filip Gotfríd s Bí a Hanou Nájemníkovou, Michael Bronec a Leonard Medek. Pak ještě dorazili či doběhli, podle toho, jak moc se spolehli na MHD, Honza Vaněk jr., Stáňa Lállová a Jolana a Honza Tichých.

Muzeum stojí za to, je trochu jiného typu, než na jaké jsme zvyklí, navíc plně pohyblivých obrázků, ale vždyť se týká hlavně filmu.

● **25. dubna** jsem se u Kruhu sešel s našim občasným recenzentem, šťastným otcem a uštvaným vědeckým pracovníkem Jarkem Kopečkem, vyčkal jsem Honzy Kovanice, abych mu poděkoval za reportáž, a domluvil se co a jak, když se přistíjí den v Krakatitu křtí křížník Thor.

● **26. dubna** pořádá Milena večírek pro brigádníky, kteří cca týden dávali do pořádku účetnictví, jak jej po sobě zanechal nebohý bohémský Eda. Bidlova matka napekla úžasné šunkové a salámové růže, Milena zajistila hojné občerstvení, a když se díky Vilmě nějak profláкло, že má ještě Míša narozeniny, přerostl večírek v menší hostinu. Michaela už tak velké oslavy neměla pár let a tolik a takových dárků snad nedostala nikdy.

Martin měl před rokem zápal plic, teď, aby dostal tradici, alespoň nějakou tu rýmochřipku (asi ho dorazila pomoc při stěhování knih do nového bytu Viktora Janiše). Společnost se postupně rozdělila na zahradní část těch ještě zdravých nebo již dobře zaléčených a nás u krbu, kteří tam seděli s Martinem, jen strýček Viktor občas přecházel z hloučku do hloučku.

Hraničkovi měli doma zahradníka, takže nakonec nedorazili, ale po dlouhé době se objevila Martinova sestra Hanička, musím dohlédnout, aby dostávala pozvánky :-)

Co se probíralo venku nevím, já s Martinem mluvil o Horáčkově knize o hazardních hráčích *Habitus hazardního hráče* (upravená autorova disertační práce) a o Ivovi T. Budilovi a jeho *Úsvitu rasizmu*. Honza Vaněk jr. mezitím stačil přečíst knihu J. Littela Suché a mokrě. :-)

Okolo půl desáté došlo na Marlenku a druhou část Míšiny oslavy, v té první jí všichni nedočkavě předali své dary :-)

● **1. května** mi píše naše přispěvatelka Markéta Doležalová, toho času na Novém Zélandu, že tam mají zimu skoro jako my tady. Viktor se zbavuje knih, které se mu nevešly do nového bytu, chystá se knihodárný večírek, knihy se v krabicích hromadí u Klímů.

● **2. května** zajdu do Tritonu a odpoledne na křest knihy Franty Novotného Křížník Thor. V Krakatitu jsem narazil na zástupce vydavatelství Poutník a KJV Vlád'u u Kejvala a Vlada Říšu a Leonida Křížka. Dorazila i Saňa Fülle, Franta jí poděkoval za pomoc s čínštinou a čínskými reáliemi, dále pak my s Michaelou, Jarkem Kopečkem, Richard Klíčnick, Honza Pavlík, Hanina Veselá se zrzavými vlasy, a nějaký náhodný návštěvník.

Na závěr se Franta podepsal na strop a je možné, že jeho podpis bude jedním z posledních, protože nám Darion prozradil, že sousedi figurkáři odcházejí a nebude mít kdo platit nájem horního patra. To by znamenalo asi i konec klubu Krakatit, běžte si rychle (a možná naposledy) prohlédnout draka Jany Šouflově.

Na Sardenu o tom Honza Kovanice napsal:

Křížník Thor pokřtěn

A stalo se tak, jak se má každá loď správně pokřtít: totiž šampaňským. I když v tomto případě nejde přímo o loď, ale o román našeho žijícího klasika sci-fi Františka Novotného. A proto se tak nedělo v loděnici, avšak pod dohledem Dariona v klubu Krakatit, v patře nad stejnojmenným knihkupectvím v pražské Jungmannově ulici.

Celá akce začala úderem páté hodiny. A to v poněkud obráceném pořadí, než bývá obvyklé. Protože většina sci-fistů, ostatně stejně jako většina normativních Čechů, doráží na podobné akce s minimálně čtvrt hodinovým zpožděním, začalo se tentokrát autogramiádou. Námořník František doráží vždy včas, a tak se mohl hned na začátek setkání do svého šestisetstránkového špalíku vlastnoručně podpisovat. Nálada byla přátelská, umocněná tím, že díky nakladatelství Poutník se nejdříve plulo na peřejích piva. Přítomní si pěkně popovídali, s panem spisovatelem i mezi sebou.

Díky obmyslnosti pořadatelů s posunutím vlastního křtu až na šestou hodinu přišla Františka Vrbenská v půl šesté vlastně včas na to, aby mohla být použita jako nejlepší křtítelnice. Křest byl proveden šampusem, jak již bylo řečeno. Jen drobnými kapkami, aby nebyl porušen obal, na němž se sametově černým oceánem prokousává šedivá loď, z níž se ke žlutooranžovému nápisu na oranžovožlutém chvostu plamene šplhá právě odpálená raketa... Knižní pachole držel v ruce za nakladatelství Poutník Vlád'a Kejval, krátké slovo pronesl otec Franta. Blýskaly blesky fotoaparátů, až se navzájem překrývaly. Šampaňské pak dorazilo i do šampusek, také se objevily chlebičky pro ty, kteří se předtím nezahltili brambůrky a drobným pečivem.

V půl sedmé se knihkupectví Krakatit zavírá, mohli jsme sice být na místě déle, Darion by nás vypustil i po závěrečné, ale dvě a půl hodiny je na takovou narozeninovou party akorát. Navíc pan spisovatel pospíchal ještě do hospůdky U Kruhu, za roh do Palacké, takže jsme ho většinou následovali i tam. Naštěstí si Darion včas vzpomněl a přinesl schůdky a fixku, aby se oslavenec mohl slavnostně podepsat na strop klubu.

Při této příležitosti si povzdechněme, že klub nejspíš končí. Padl návrh, aby byl strop, pokrytý podpisy našich českých literárních a výtvarných velikánů, prohlášen za národní kulturní památku, protože jinak mu nejspíš hrozí přemalování. Uvidíme, jestli očekávané zavření klubu přežijí dračice a čertice na stěnách klubu...

Tak, podpis ve svém výtisku Thora už mám, knížku mám dočtenou po stránku 450, takže se brzy dočkáte i recenze. Teď jen předběžně: Čte se to skvěle! Ale s ohledem na obsah by se knížce možná po křtu mohlo dostat i slavnosti aqiqah, případně obřizky, protože spolu s křesťany i evropskými nekřesťany s vikinskými kořeny bojují proti společnému žlutorudému nebezpečí i muslimové a židé.

Ale počkejte si na recenzi. Anebo si tu knížku rovnou kupte, pokud máte rádi sci-fi, military, námořnické příběhy, road-movie, political fiction a poezii (a to jsem ještě nedočel!).

Jan Kovanec

● **3. května** dorazilo pozvání na další KJV, přednáší Lukáš Doubrava, musíme vyrazit včas, bude zase jednou plno.

● **4. května** jsem v čebtě narazil na termín dobře vystihující režim zemí Evropské unie „autoritářský liberalismus“, na nejbližším večírku mi Martin Klíma řekl, že je již používán obsahově takřka stejný termín „liberální ortodoxie“ (liberál orthodoxy).

● **6. května** v RUR vymýšlíme, koho pozvat na Akademii, aby vznikla příležitost zmínit Křížník Thor, protože Franta Novotný bude pryč, Filipa napadá Leonid Křížek za KJV.

Odnáším si novou XB1 s povídkou Mike Resnicka.

● **7. května** procházím XB1 a Pevnost a srovnávám, jak referují o konání Akademie SF. Zatímco v XB1 nenacházím ani slovo, v Pevnosti je alespoň obrázek akademické sfingy v článku o antologiích Ondřeje Jireše, znamenám si malé bezvýznamné plus.

Odpoledne roznáším plakáty a zvu na Akademii. Po návštěvě v Epoše u Zdeňka Pobudy potkávám na Václaváku Leonida Křížka, ale bohužel 18. má už domluvené nějaké šermování. Pak se vydávám do Řeznické za Vlastou Talašem, má dnes na starosti Julču, takže se s Patriciem moc ke slovu nedostaneme, ale podařilo se předat plakát Akademie a Eroticonu a pozvat všechny na předávání Cen Akademie.

Kouknul jsem na konto u Fio banky a Martin Patricius Schwarz je prvním interkomákem, který zaplatil na nový účet zveřejněný v minulém čísle. Chvála mu.

9. května mi Michal Čambal dovezl Akademické sfingy, bohužel jsem ho nechal cca deset minut čekat v Jindřišské, u Letiště VH byla okolo desáté nějaká velká havárie a MHD se z toho ještě v jednu nedokázala vzpamatovat, pak jsem frčel do Čáslavské deponovat Interkomy pro plzeňský SFK, připravil si něco málo materiálů pro Akademii a byl čas jít na křest knihy Lucky Lukačovičové: Detektivní agentura Sirius.

Přišel jsem zároveň s Luckou a jejím manželem. Koleno Lucku ještě zlobí, a tak pro ni nebyl výstup po točitých schodech nijak jednoduchý. Nahoře již čekala Julie Nováková (Satai dorazil později) a spousta mladých pravděpodobně Lucčiných larpistů. Křest začal trochu se zpožděním, takže jej stihla i Vilma Klímová, která si jako první nechala podepsat knihu.

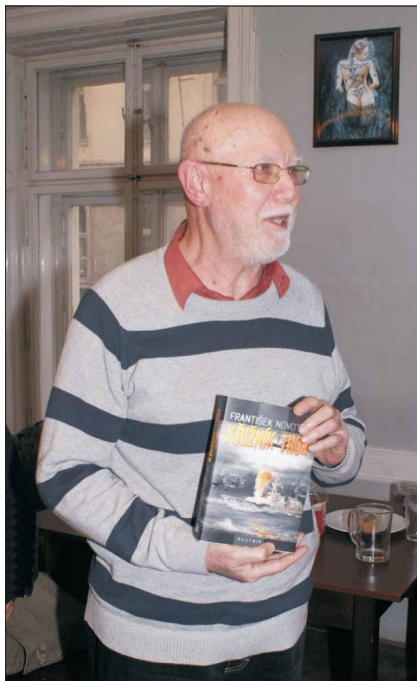
Po křtu jsem vyrazil ke Kruhu, tam již seděli Franta Novotný, Anička Šochová a Antonín Šalanský, který v Německu zařizuje překlad Valhaly do němčiny a stará se o povědomí o české SF na německém webu.

Přišla řeč i na hru *Origin World* podle Jeschkeho knihy *Osmy den stvoření*, pozval jsem Antonína na pátek, aby se seznámil s jejím tvůrcem.

Tonda trochu nedoslýchá, o hodně víc než nyní já, a řeší to nějakým strojkem, který musel mohutně seštelovat po příchodu Honzy Kovanice.

Čekal jsem, že okolo devatenácté hodiny vyrazím na schůzku s moderátory Akademie, ale nakonec z toho sešlo.

11. května se na Smíchově konal Eroticon, v pořadí nevím kolikátý, ale měli jsme s Míšou od února domluvenou návštěvu, takže jsem se tam nedostal a Čóriho a Dizzyho jsem zase nepotkal. Když jsme se okolo desáté vraceli, Eroticon oficiálně končil a já byl příliš unavený na další cestování.

● **12. května** mi bylo taktně připomenuto, že uháním o předplatné i několik fanů, kteří mají od poloviny února zapláceno, nevím, zda za to může ČS spořitelna, nebo jsem se jen tehdy neměl čas dívat do historie plateb, ale stalo se. Všem postiženým se omlouvám.

● **13. května** odpadla další schůzka s moderátory a Richardem Klíčníkem. Přeložena na zítřek.

● **14. května.** Odpoledne jedu do Časlavské pro plakáty a pak v Jindřišské čekám na RK a moderátory. Dorazil pouze jeden, Čóry, Richard se musí starat o Roberta Fulghuma, ale našťástí jsme si dohodli vše potřebné a přestávám mít ze sobotního předávání tráas.

● **15. května** dopravilo PPL diplomy, hned jsem je orazítkoval a podepsal. Zítra mám domluvenou schůzku s auditorem Akademie Pavlem Weigelem, že U Kruhu přičiní poslední podpisy a vyhne se tak podepisování a rámování certifikátů na poslední chvíli.

● **16. května** okolo poledne volá náš sponzor Dawood Hla Shwe, zastaví se v pátek u Klímových, Akademie, zdá se, přináší užitek nejrůznější a až nečekáný.

Aby se to vyrovnalo, tak mi ve dvě hodiny mi volá popleta Petr Teichman z Tritonu, že stojí před Jindřišskou, že vše stihl o dvě hodiny dřív, než jak jsme se domluvili. Protože já se tam teprve chystám, tak se domluvíme, že mu korektury Předehry k Nadaci, které se již týden snažím předat Richardu Klíčníkovi, dovezu domů. Ještě se Petra ptám, zda nezměnil adresu a vše je při starém. On, že ano.

Před půl čtvrtou na náměstí Míru zjistím, že probíhá výměna kolejí a klušu do Volgogradské a zpět pěšky.

Setkání s Martinem Gilarem (kterému jsem předal cenu časopisu XB-1), rovněž domluvené na čtvrtou, jsem stihl jen tak tak, zaprášený, uondaný a dehydratovaný. To poslední jsem napravil až U Kruhu, kde jsem distribuoval lístky pro lidi, které bych rád viděl na Akademii, jejich seznam se hodně kryje se stranou jedna tohoto IK.

Dovídám se, že náš hradní pán zeměškudce Becherovka I. se rozhodl, že znesnadní udělení profesorského titulu bývalému účastníkovi Ceny Karla Čapka Martinu C. Putnovi.

● **17. května** dopoledne na skok v Tritonu, pak na nádraží Holešovice, kde vyčkám Martina Šusta a pak spolu jdeme omrknout veletrh. Já oběhl pár spřízněných stánků s plakáty Akademie a pak zašel do stánku Dokořán, kde jsem narazil na znaveného Zdeňka Kárníka, takže jsme se vyrazili občerstvit do místní hospůdky pod širým nebem. Po čase se tam objevil i Ludvík Vaculík, od doby, kdy jsem jej na křtu fantastní knihy jeho dcery Cildy viděl naposledy, autor 2000 slov trochu

zchátral. Zdeněk se jej ujal, vedle obyčejné slušnosti jej k tomu vedlo asi i to, že na jejich stánku měl (nebo bude mít?) podpisovku. LV ale nejvíce stál o to, aby už seděl v taxíku. Protože mě to už na veletrh nijak netáhlo, tak jsem se nabídl, že jej na stanoviště taxíků doprovodím.

Večer propukl předakademický, knihodárný večírek u Klímových, leč Stáňa Kučová chytila v Londýně nějakou chřípku, Franta Novotný odjel s posádkou scifistů na Jadran, další měli již nějaké povinnosti na probíhajícím knižním Veletrhu, takže se sešlo hlavně tvrdé jádro, Milena s Viktorem, Viktor bez Haničky, já s Michaelou, Věra a Vladan Rámišovi, Honza s Libou

(ti ale až okolo desáté, byli v divadle) a Edita s Cyrilem (ten ovšem také dorazil až za tmy). Zvláštními hosty byli Dawood Hla Shwe, který byl naposledy na klímovském večírku, ještě když se konaly v Ruské, a Dáša Genčiová ze společnosti Con4pas, která se letos připojila ke sponzorům Akademie. Trochu jsem je poinformoval o průběhu ceremonie a pak už jsme se jen bavili, jako přátelé, kteří se neviděli několik let, škoda, že se nemohli zdržet déle, kuchařské trio Hedvika, Eda, Alžběta se vyznamenalo.

● **18. května** po několika hodinách spánku, se vzpomínkou na výborné včerejší soufflé, vyrážíme s Michaelou do Jindřišské, kde jsou uskládněny sfingy. Ledva jsme je zabalili a nacpali do tašek, dorazili manželé Kotrlovi a pomohli nám s nimi na Výstaviště. Tam jsme se hned vydali do sálku „Rosteme s knihou“, kde Irena Sládečková navzdory příšerné akustice (zeptejte se Honzy Kovance, byl tam také) vynikajícím způsobem vedla interview a autorské čtení Martina Gilara.

Pak teprve jsme uschovali sfingy v tiskovém středisku a vydali se na prohlídku veletrhu. Okolo půl třetí jsme podle scénáře srovnali diplomy v pořadí předávání a vyčkali příjezdu našich předávaců Martina Gilara a Dáši Genčiové ze společnosti Con4pas, ta s Dawoodem dovezla i dárkové tašky pro vítěze, a asistentky Draco, která nám pomáhala již loni.

Akademie probíhala neobyčejně svižně, Tomášové (Skoupý a Randus, známější spíše jako Čóry a Dizzy) se obávali množství kategorií v pouhých osmdesáti minutách, a tak jsem si po půlhodině všiml, že mají větší část Akademie za sebou. Pravdou je, že jim v tom spěchu ocenění značně napomáhali, například Pevnost ústy svých šéfredaktorů, potom co prožila asi nejoblíbenější čtvrtrok své existence, během něhož stačila zaniknout a znovu se zrodit, vydala na pódiu celkem asi tři slova. A s ostatními to bylo jen nepatrně lepší.

S takovou můžeme v příštích letech čekat otázky typu: Již přes rok a od nedávného zmrtvýchvstání Pevnosti tím více Akademii trápí otázka týkající se vět Ondřeje Jireše v Pevnosti

*Veselé zjišťování, kdo že to vlastně vyhrál knihu roku?
ZR, Draco, Martina Mašínová, Stephen Clarke*

1/2012, citujeme „První díl si vzal pod křídla Leoš Kyša, a protože se Leoš v podpaží hodně potí, vypadl z něho řádně ulepený článek o vás, tedy nejspíš lidech, kteří se zajímají o fantasy a další přidružené žánry. Text je natolik ulepený, že vás nepustí, dokud ho nedočtete.“ Tedy tyto věty byly součástí krize časopisu, která se pak projevila jeho málem zánikem, nebo jde již o první kroky správným směrem?

Stephen Clarke byl domluven až na čtvrtou, takže jsem se musel pokusit to trochu zpomalit. Naštěstí Martina Mašínová z Albatrosu nejenže převzala cenu za nepřítomného Kupčíka, ale přivedla včas i nejčestnějšího předavače roku.

Víc než můj trapas na konci pořadu (Clarke dostal loňské výsledky) mě ale zamrzela Leonard Medek, který se všeználostvím brouka Pytlíka komentoval své vítězství.

V celkovém dojmu z předávání převažují pozitiva, takže za rok v podobném složení nashledanou.

● **19. května** se vzpamatováváme z Akademie, když okolo oběda volá Nalim Lidochaz. Jeho bratranec Tunelář, který letos nebyl na Akademii (FantomPrint letos neměl na Veletrhu stánek), dostal v sobotu těžký infarkt a leží v umělém spánku v nemocnici. V pondělí se snad dovíme víc. Na Sky-pu zachytím předsedkyni slovenského fandumu Lulu Bocovou a zkazím jí tou zprávou den, ale je třeba, aby o tom věděla porada SF klubů na Vartovce.

Jsmo z toho s Michaelou celí špatní ještě na odpolední návštěvě u Milana a Evy Fibigerových, kteří, jak se ukázalo, byli cca čtvrt hodiny autobusem od nás (ještě blíže u letiště). Prohlédli jsme si jejich domeček a Milan nám udělal soukromou výstavu nových ilustrací Verneových knih, a pokud mohu posoudit, velice zdařilých.

● **20. května** v RUR probíráme Akademii a od Filipa se dozvídám o strastiplném putování anglických knih, které Josef Nesvadba svezl KJV. Ve středu na KJV se musím zeptat Leonida, zda jde o tytéž knihy, které rovněž před lety přepravovali.

● **22. února** jdeme s Michaelou do MATU na schůzku KJV. Lukáš Doubrava si přichystal pořad na téma prvních vět ve verneovkách. Dlouho nikdo nedorazil, a když už jsme byli přesvědčeni, že jsem to popletl a přišli jsme o týden dříve, dorazil náš zachránce Roman Štědroňský.

Lukáš pojal pořad jako soutěž v hádání dotyčných titulů. Po překvapivém nástupu se do vedení dostala Michaela, a Filipu Gotfridovi dalo velkou práci ji dohnat a předejít. Škoda, že Lukáš vedle nelehčích začátků vyřadil i ty nejtěžší, soutěž mohla být (ještě) napínavější. Další Lukašův pořad bude o ilustracích.

● **23. února** se s Michaelou schází-

*...a knihu roku vydal a cenu získal
Vlasta Talaš*

me U Kruhu, kde je dost pusto, a až když se vydáváme na vernisáž plakátů Káji Saudka, dorazil Jarda Houdek, se kterým jsme probrali Akademii.

U Terryho ponožek koukáme kudy dál, po chvíli se k nám přidal Pavel Nosek, který nám poslal pozvánku, a společně jsme si přečetli návod, že do kina se chodí z druhé strany pasáže. Prohlédli jsme si několik desítek plakátů, také **nerealizované verze**, které neprošli sítím výběrových komisí, koupili katalog a začala vernisáž. Paní Saudková mluvila o tom, jak Kájovi bude vyprávět o našem potlesku, že je sice již sedm let v bezvědomí, ale že jí jistě uslyší, vždyť je přes svůj stav stále hezčí než jeho bratr...

Zdeněk Rampas

Rozhovor o fandomu a tak pro e-zin Jupiter

** Asi nie som jediný, kto nemá jasno v tom, ako je to s tvojimi fandomovými titulmi. Mohol by si ich našim čitateľom objasniť?*

To má, jako všechno, co souvisí zároveň se mnou a s ČS fandomem, dlouhou historií. Začalo to asi tím, že jsme si do adresy na dopisy (tehdy posílané pomalou papírovou poštou) začali psát místo „pan“ slovo „fan“. Pak byl v roce 1983 udělen první Mlok a o dva roky později první Ludvík a fanoušci začali psát dotyčným za jméno **M**, potažmo **L**. Když bylo založeno napůl recesistické sdružení účastníků všech Parconů od roku 1982, začali jsme jeho členům psát za jméno **C** a nejspíše v té době si někdo povšiml, možná jsem to byl i já, že jde o římské číslice. Fandom byl tehdy svým způsobem hravý a tvořivý a začali jsme tedy vymýšlet pravidla pro ostatní ceny a zbylé římské číslice. Nositelé ceny Ikaros si mohli za jméno psát **I**, ale nikdy se to moc nerozšířilo z důvodů odvěké netečnosti redakce Ikarie. Nositelé ceny Dráček později přirozeně získali písmeno **D** a tuším, že nějaké návrhy padly i pro **V** a **X** pro držitele ceny Akademie SFFH (**V** vítěz kategorie, **X** uvedení do Sině slávy).

Já občas ještě i dnes za svým jménem nacházím písmena **CML**, což rozhodně neznamená centrální mozek lidstva, a před ním **SFDr.**, což byl doktorský titul, který uděloval klub SFK Castor – Aliens ze Spišské Nové Vsi. K titulu patřila i soška mozku na nožičkách, kterou věnoval výtvarník Igor Melicherčík. (Titul získali ještě Jozef Žarnay, Miloš Podpěra, Ludmila Freiová, Mio Butora...) Vedle toho, a na to ses možná ptal, jsem prezidentem Československého fandomu, to ale není titul, leč funkce, byť dnes spíše čestná, ale zato doživotní :-)

** Si jeden zo služobne najstarších členov československého fandomu. Ako si sa doňho dostal?*

Jednoduše, založil jsem si ho. Tedy ještě s několika spolužáky z MFF UK Praha a ne hned fandom, ale první československý SF klub, později známý jako Villoidus. Vznik tohoto klubu inspiroval další fanoušky k zakládání podobných klubů a Pavla Poláčka ke svolání prvního národního (dnes bychom řekli celostátního – federálního) conu, od roku 1983 známého jako Parcon. A první Parcony konstituovaly tvar a strukturu fanouškovského hnutí na dalších dvacet let.

** Ako si spomínaš na ľudia a atmosféru začiatku 80. rokov, keď sa náš fandom budoval?*

Mnozí z nás, možná většina tahounů SF hnutí, to nebrala jako zábavu, ale jako poslání, považovali jsme se za ostrůvky pozitivní deviace v moři oficiálního blbství. O kariéru jsme ne-

stáli, ta byla podmíněna členstvím v KSČ, peněz vydělávali všichni tak nějak stejně, ať do práce jen chodili nebo tam mohli vypustit duši, takže v tomto směru to nebyla až taková oběť, nicméně několik fanoušků třeba nedokončilo studia nebo se jim rozpadla rodina, protože až příliš času věnovalo práci pro hnutí. Každý neměl tak chápavé a obětavé zázemí jako já.

** Ktorí Slováci ti z toho obdobia utkveli v pamäti a prečo?*

Samozřejmě mi utkvěli šéfové a tahouni slovenských SF klubů: Vlado Srpoň, který dokázal uspořádat Parcon 90 v Bratislavě i přes revoluční změnu režimu, Mio Butora, pořadatel Parconu a dvou desítek Tatraconů, Miro Párička, Martin „Simon“ Schuster a Peter Pavelko, dlouholetí předsedové ČS fandomu na Slovensku, Peter Zvalo, který se po návratu z Porady SFK (1985) dostal do hledáčku tajné policie, dokonce mu zabavila fanziny. A třeba i mama současně předsedkyně slovenského fandomu Blanka Kováčová.

Vzpomínám si ale i na pár v té době do klubů plně neintegrováných individualit, novináře Miloše Ščepku, vydavatele fanzinu Rozcapený bobor, malíře Juraje Maxona, spisovatele Jozefa Žarnaye, sběratele Pavla Melichárka, spisovatele Petera Uličného...

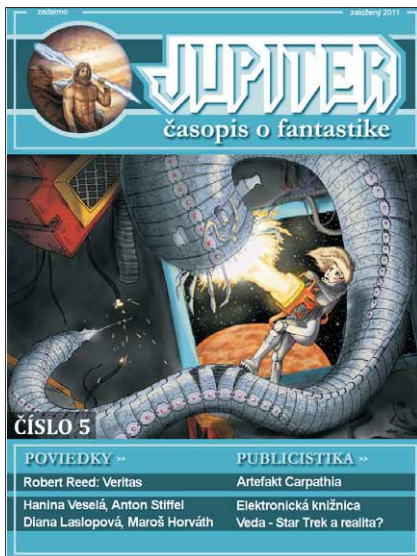
** Začiatok 90. rokov priniesol rýchlo po páde komunizmu aj rozpad Československa. Ktorá z týchto udalostí mala podľa tebe na fandom väčší dosah?*

Mám za to, že důležitější byl pád komunismu, tedy hlavně návrat k přirozeně nedeformované nebo v našem případě méně deformované ceně času a práce. Čeští a slovenští fanoušci méně spolupracují a méně se setkávají nikoli proto, že už neexistuje Československo, ale proto, že na to nemají dost času a peněz, tedy alespoň pro fanouškovské generace, o kterých jsem mluvil dopsud, je to tak.

** Keď porovnáš delenie Československa s „delením“ fandomu, čo budú najmarkantnejšie rozdiely?*

Bohužel výše zmíněné omezení kontaktů se nevyhnulo ani mně, na Vartovce jsem nebyl ani nepamatuju, nejdřív jsem zpozdil a pak přišly i zdravotní komplikace. Ale snad se zase ukážu na Tatraconu. Takže každé srovnávání bude spíš taková dojmologie... Český fandom organizovaný v ČSF v současnosti zestárl a nemá prakticky mladou krev, tomu se, mám dojem, na Slovensku podařilo vyhnout.

** Polovica 90. rokov znamenala nástup nových vydavateľstiev, predajní, autorov. Fantastike sa začína dariť, prví autori (napr. Adams či Pratchett) sa dostávajú k mainstreamovým*

Starcon 2013: Prostě skvělý!

Začátkem dubna hostila Obchodní akademie v nuselské Svatoslavové ulici už posedmé setkání bandy fanů tří hvězdných fenoménů Star – Trek/ Wars/ Gate. První čtyři ročníky byly vedeny pod jménem Scon, současný Starcon pak plynule navázal. A je vidět, že se trefil do termínu, do místa i do nálady asi tří set účastníků.

Letos začal program až v pátek v šest hodin večer, takže jsem (téměř) stihnul začátek mé oblíbené literární linie, a to přednášku Julie Novákové o Obrazu budoucího lidstva ve sci-fi. Zrovna jsem dorazil, když se Julianne dostala k transhumanismu, jak vypadal v padesátých, osmdesátých, a jak vypadá v současných letech. Ze sci-fi jsme se nepozorovaně přesunuli do reality, a z přednášky do besedy. K níž nás milá přednášející sama vybídla, takže pak nestihla projít všechny přípravné slidy.

Po večeri jsem se přesunul do tělocvičny na představení TyJáTreu, které přilákalo už na první den conu velké množství diváků. Předvádění Tří kapitánů se nesli v duchu Werichovy pohádky Tři veteráni, tedy konkrétně jejího filmového zpracování. Kapitán Picard (Radek Bělina) si byl velice podobný, kapitán Kirk (Karel Škop) byl velice bojechtivý a kapitán Sisko (Jan Pavlík) byl velice – černý. Na této trojici ležela hlavní tíha vyprávění, které se zhostili skvěle. Nelze však vynechat nikoho dalšího ze sehraného ansámblu: Ženské potvory byly velice zlé, celníci tuze komisi, rekvizitář velice upracovaný a do-

provodné filmové plátno velice synchronní. A všichni jsme se přitom velice bavili. Kdo jste neviděli, měli byste dostat další příležitost v druhé polovině května.

Při fotografování jsem si potvrdil známou poučku, že černocha v tunelu (nebo na černém pozadí) lze vidět jen obtížně (a objevil, že ani foťáček ho nedokáže zaostřit), i to, že starý dobrý vikš stále staře a dobře funguje!

Na conech obvykle navštěvuji literární a vědecké linie, a to i na Starconu. Avšak padesáté výročí prvního setkání s Vulkánci, které připomněla Xyll, jsem nemohl vynechat, a tak jsem protentokrát zamířil až do 3. patra do linie Star. Pochopitelně nejde o klasické výročí, ale o odpočítávané výročí – onen milník nastane 5. dubna roku 2063. A to přesně 22:30 středoevropského letního času, aby se to šiklo do rozvrhu conu – abychom si mohli užít poslední půlhodiny odpočtu. Protože přidělený počítač stroj neměl připojen na internet, procházel řadami trekies nosič stroje volně připojeného, na němž jsme si ty odcvakávající vteřiny a minuty a roky mohli na www.kontinuum.cz prohlédnout. Posledních dvacet vteřin count-downu jsme odpočítávali všichni. A když jsme vpluli do poslední padesátiletky před kontaktem, vypukli jsme v mocný a radostný křik a vyrobili známé pozdravné klingonské gesto. Připíjeli jsme si svými barevnými limonádami, bratřili se a sestřili. Načež bylo vyrobeno několik společných snímků účastníků historického podujatia. Jsem přesvědčen, že právě pod vlivem tohoto srdečného

čitateľom. Scifi sa dostáva do televízie, Potter, Pán prsteňov a Matrix valcujú kiná. Čo v tom období ešte scifistom chýbalo a čo sa začalo strácať?

Opět na to pohlížím generačně, to, co popisuješ, je asi přirozený stav, z SF hnutí se stal koníček, zábava a pro pár lidí příležitost k obživě. My jsme své prožívání SF chápali jako poslání a jako povinnost, kterou jsme na sebe dobrovolně vzali. Když byl někdo jediný, kdo něco mohl pro fandom či SF udělat, tak chápal, že to udělat musí. Něco z této etiky v nás stále přežívá a bohužel je to dnes spíše na škodu věci, brání to vzájemnému pochopení různých generací. Dnešní fanoušek (se kterým se dostanu do kontaktu) obvykle studuje alespoň dvě vysoké školy, od druhého ročníku si vydělává, má spoustu dalších povinností, a můžeme na něčem spolupracovat, jen pokud zrovna nemá zkoušky, práci, rande či jej k něčemu nepotřebuje jeho rodina. Asi je to přirozené a správné pořadí, ale vede k tomu, že se dnes věnují věcem, které se dají zvládnout v malém počtu lidí, jako je vydávání Interkomu či pořádání Akademie SFFH. Koneckonců i loňský Dinocon jsme uspořádali ve třech lidech, ale pravda, málem mě z toho klepo.

** Tretie tisícročie prináša nástup „mediálnych conov“, kto-re v Čechách organizuje hlavne Vašek Pravda a u nás Robert Žitňan. Ako sa na nich cítíš?*

Dřív jsem se na všech conech, i takových, kde jsem neměl s jejich pořádáním nic společného, cítil spoluzodpovědný za spokojenost přítomných fanoušků, členů fandomu. Mrzelo mě,

když jsem tam zahlédl v davu osamělé nováčky. Na dnešní cony (mám ten dojem) jezdí lidé už zorganizovaní a předem nacystani na to, že jej celý stráví na té „své“ linii. V podstatě se na nich ani já nechovám jinak, obvykle jsou-li v Praze, zajdu ze čtyřdenního conu na jedno (sobotní) odpoledne, projdu sály, abych zjistil, kdo ze známých je také přítomen, a pak setrvám na takzvané literární linii, která se spíš už jen ze zvyku věnuje psané literatuře. De facto se také už chodím jen pobavit, má představa dobré zábavy ale předpokládá komunikaci s lidmi, kteří jsou chytřejší než já a vědí věci, o kterých mám mnohdy jen mlhavou představu. Čili se na mediaconech, brzy už spíše festivalech popkultury, moc nepobavím. A když jsem nucen volit mezi večírkem pro něco málo přes desítku inteligentních a zajímavých lidí a megaconem pro tisícovku lidí, volím menší společnost.

** Ako hodnotíš súčasný fandom a čo by si si priaľ, aby sa v ňom v najbližšej budúcnosti zmenilo?*

Aby si ČS fandom v ČR našel cestu k mladým fanouškům a oni k němu. Protože, ač si to nepřipouštím, i oni jednou zestárnou (a dospějí) a jejich dnešní zábavy je začnou nudit, ale možná tu už nebude nikdo, kdo by jim zprostředkoval kontakt s něčím jiným a náplní jejich života se stane leštění mercedesu, vození dětí do kroužků a vydělávání na to všechno, přerušované jen dovolenou a časem stráveným na Facebooku.

Ptal se Martin Králík, odpovídal Zdeněk Rampas

Jan Kovanic, Vilma Kadlečková, Karolína Francová

předpřivítání a jeho prezentace na webu sem nakonec Vulkánci přesně v ten okamžik přeče jen zavítají, i kdyby se do té doby lidstvu nepodařilo použít warpový pohon...

Xyll pak ještě vyhlásila soutěž v rozeznávání barevných alkoholů se zavázanýma očima. Našlo se několik odvážných dobrovolníků, ale setrval jsem jen u prvního soutěžícího, neb čas již pokročil k jedenácté a nastal čas, abych se odebral k domovu.

V sobotu jsem do Svatoslavky dorazil až k polednímu. Právě včas na přednášku Cestovatelky „Raketoplány NASA dneška a zítřka“, jež se nezvykle ocitla na Star linii. Cestovatelka se totiž inspirovala názvy skutečných raketoplánů NASA, z nichž některé pak „zdedily“ budoucí kosmické lodě ve Startreku. (Legračník je, že např. raketoplán Enterprise, sloužící pro testovací lety v atmosféře, byl tak pojmenován až po petici fanoušků Star Treku, protože původně se měl jmenovat Constitution. Takže co kdo po kom „dědí“?) Protože součástí přednášky bylo i předvedení filmu z vypouštění raketoplánů, jak se jevílo z pohledu různých kamer, využil jsem s dovolením tento čas k doplnění některých informací z pohledu pamětníka. Publikum se ukázalo rovněž interaktivní, takže kdo zvolil tuto přednášku, nebyl zklamán. Závěrečný potlesk patřil Cestovatelce, pro kterou to byla snad úplně první přednáška!

A když už na hlavní linii Starconu panovala taková přátelská nálada, zůstal jsem i na přednášce Icelwalkera a Dawsona Feinobiho z DallArt.net, kteří předvedli část svých děl v žánru „amatérský fanfilm“, jichž se dopustili za posledních 10 let. Hvězdná loď se zde jmenuje např. Enterprase a má tvar záchodového prkénka. Ale krom světa Star Špeku jsme poznali i veselejší a dosud neznámé epizodky hvězdných válek. Autoři předvedli začátky, kdy šerm světelnými – trubiciemi (?) působil opravdu neplánovaně legračně, až po pozdější, ba i současné výtvoř, včetně ukázek ze seriálů. Nejlepší však byly ukázky z animovaných filmů.

Protože z rodinných důvodů odpadla přednáška Tomáše Němce a Alžběty Lexové „Pevnost žije“ (ano, skutečně žije, a dokonce vychází!), přesunul jsem se se Star linií do tělocvičny.

Zatímco jsem konzumoval oběd, sledoval jsem scénky čtyř komediantů ze startrekové Posádečky, což je klon trochu známější Partičky. Baval jsem se velmi. Krom nápaditosti účinkujících jsem ocenil i to, že se nenechali zmást procházející asi čtyřletou holčičkou, ozbrojenou světelným mečičkem, a dokázali ji zapojit do svých scének. Dítě mělo kliku – mohlo prchnout do ochranné náruče své matky, nahrávačky a režisérky...

Poté jsem se přesunul na vědeckou linii, abych si užil přednášky Tomáše Petráška, který vyprávěl o červených (a jiných) hvězdných trpasličích. Bylo nám ořejmeno, že bílý trpaslík, až vychladne, může zářit červeně (k čemuž pro mládí vesmíru ještě nedošlo), avšak není to červený trpaslík. Poměrně rychle jsme od trpaslíků přešli k jejich planetám, k atmosférám těchto planet a možnosti života na nich. Pokud hledáme planety v „pásmu života“, aby na nich panovala příhodná teplota, tak se musíme přiblížit až na procenta astronomické jednotky, protože červení trpaslíci jsou relativně chladní. Taková planeta pak oběhne své slunce třeba za pouhých 9 dní. To přináší několik problémů: Na tak blízké dráze bude planeta cílem výronů plazmatu z mateřské hvězdy. Dále můžeme očekávat vázanou rotaci, a tedy i tragické rozdíly teplot na přivrácené a odvrácené straně, jejichž důsledkem může být vypumpování atmosféry. Ale astronomové našli modely, za nichž se i v takových náročných podmínkách atmosféra na planetě udrží. Nejmenším problémem těchto planet asi bude, že na jejich červené obloze nejsou vidět hvězdy, případné měsíce pro nestabilitu svých drah brzo skončí a centrální hvězda tkví stále na jednom místě. Takže pro místní astronomy musí být dost problém sestavit nějaký kalendář. Snad jen podle slunečních, vlastně hvězdných skvrn...

Tomovy přednášky velice oblibuji, protože stejně jako u těch Juliiných mě při nich pravidelně postihuje inspirace, kterou občas využiju při psaní povídek. Tedy ne že bych opisoval z jejich přednášek, ale napadají mě na nich různé nečekané myšlenky. Stejně, jako kdysi u četby kvalitních sci-fi, kdy jsem si říkal „A nemohlo by to třeba být ještě jinak? Třeba takhle?“.

Něco takového mě při čtení dnešních výpravných scifáren ne napadá. Není tam na to pro samou akčnost čas. Ano ano, přiznávám, že tyhle přednášky a tamty knihy ve mně vyvolávají intelektuální rozkoš. (Prosím, abyste to té mládeži neprozrazovali – cony jsou povětšinou setkáním intelektuálů! Kteří to o sobě – našťástí – nevědí. A o nichž to – ke své smůle – netuší většinová veřejnost.)

A nastal čas i na literární linii a Argenitovy vesmír Vilmy Kadlečkové. Má ho dobře vymakaný. Argenit je nerost, sloužící jako zdroj energie lidem s „psychotronickými“ schopnostmi. Umožňuje jim zachytit „protonaci“, jakési „informační pole“. To vyplňuje každý bod prostoročasu a uchovává v sobě informace o událostech, ale také o nevyslovených myšlenkách. Jako autor oceňuji vynález Ramsfeld-Andersonova prostoru a jeho nejnižší úroveň – mimoprostoru – kde není omezena rychlost hmotných těles.

Bohužel jsem se nemohl Vilmině přednášce oddat celou svou pozorností, neb těsně před ní mi Johnak oznámil, že nikdo jiný není po ruce, takže budu muset moderovat následující besedu s proslulými spisovatelkami Vilinou Kadlečkovou, Karolínou Francovou – a mnou. Takže z těšení se na neformální povídání a odpovídání na skvěle připravené otázky moderátora se stal poněkud nervózní čas, kdy jsem si zopakoval alespoň to minimum, co jsem věděl o obou Mločících a laureátkách různých fanovských cen. Vilma to z nás tří asi měla nejjednodušší, protože na své vlastní přednášce zmínila „exosexuální úchytky“ – naše následující beseda se totiž vedla na motivy Vztahy, láska a sex s mimozemšťany. Trvala dvě hodiny, a o moc víc vám o ní neřeknu než to, že se žádné porno nekonalo. Přece jen poskytnu alespoň jedno poučení, a to Jak poznat mimozemšťana (alespoň v mých povídkách): Je to krásná holka. Má mimořádně krátké sukne či kraťasy a mimořádně krásné nohy. Má mimořádně krásnou tvář a je mimořádně inteligentní a mimořádně přítulná. Ale najednou se začne chovat nevyzpytatelně, a vy nevíte proč. Ano, takové jsou naše mimozemšťanky...

Škoda že hned po besedě obě spisovatelky musely odejít. Nestihl jsem si s Vilinou podebatovat o některých věcech, které umí argenit i můj rozepsaný karmínový kámen. Alespoň mi Karolína prozradila, v které části mého rodného Liberce bydlí. Fantastické je, že její děti mohou chodit do školy – brankou ze zahrady přímo na školní dvůr. To je prý „snem každého dítěte“. Zkasil jsem jí radost, když jsem podotknul, že to je – „sen každé matky“!

Zůstal jsem na literární linii, abych zhlédl slavnostní vyhlášení soutěže Vidoucí. Harv přečetl z devíti finalistů jména nominovaných pěti, samozřejmě, že odzadu. Přítomen byl jen bronzový vítěz, Aleš Šumpík, který si za svůj Vrcholek odnesl

velkou kulatou plaketu, vlastně pardubický perník. Byla to jeho první soutěž. Kdyby měl Vidoucí čapkovskou kategorii Skokan, tak získá i tuhle cenu. Takhle obdržel jen mnoho rad, jak psát dál...

Nepřítomná Božena Čechalová byla druhá (stejně jako vloni), tentokrát s povídkou Černá rukavice. Na nepřítomného Michala Sirotku, který zvítězil povídkou Srdce stvořené z písní, čeká keramický vidoucí kámen u Harva. Dobrá zpráva pro příští ročníky: Drát, ze kterého se vine podstavec ceny, je nakonec přece jen k dispozici! I na příště. Špatná zpráva: Harv už byl vyvržen do pracovního procesu a nemůže se cele věnovat dobročinným aktivitám, jako organizování fanovských soutěží. Generace pořadatelů Vidoucích už odrostla i co se týče porotců. Oživení by jistě přineslo, pokud by se realizoval původní slib, že se vítězná povídka ocitne v Pevnosti. Budu držet palce. Známkou nadcházejících lepších časů by mohlo být třeba zprovoznění nové speciální stránky soutěže www.vidouci.cz.

A najednou bylo osm hodin večer, tedy čas na Galavečer, na nějž se v chodbě před tělocvičnou tisílny stovky netrpělivých diváků. Jeho hlavním a jediným bodem bylo divadelní představení, které představilo už třetí díl Tolkienova Pána prstenů tak, jak proběhl v rámci Tri-star světa. Formát této reportáže nedovoluje rozepsat se více. Pochválit zaslouží všichni, ale jmenovat nebudu, protože bych určitě na někoho zapomněl. Ale nedá mi to a musím zmínit alespoň Johnaka v roli staříčkého senilního krále „Adolfa“ Denethora, který vášnivě citoval jistého Hitlera, a to v originálním „jazyce Mordoru“. Bude to nespravedlivé ke všem ostatním, ale ještě zmíním Gluma, jehož představitelka Sammael si stříhla dvojroli – Gluma hodného i Gluma zlého. Jenže musela být na jevišti v obou těchto rolích současně. Nevím, jak to zvládla, ale zvládla. Včetně toho, když hodný Glum dal facku tomu zlému, tedy Sammael sama sobě...

O odpuštění prosím všechny ostatní, byli jste všichni skvělí! A příště? Žeby Hobit? A žeby byl rozparcelován na tři díly, ať si užijeme do roku 2016?

Galavečer byl zlatý hřeb večera i conu. Ještě dobíhaly drobné ceremonie a tak. A v neděli následoval po přednáškách typu „Vstáváme s The Big Bang Theory“ a „Snídáme s hvězdami“ kostýmovaný Pochod fantazie ulicemi Prahy, o kterém však musí informovat jiní. Letošní Starcon pro mě cončil už v sobotu před půlnocí poslechem několika klingonských písní barda Grit du Alatrasta, jehož zpěv a kytaru doprovázely i údery dalších rozjařených pěvců pěstmi do stolu. Inu – Klingoni. Kdo by je nemiloval!

A kdo by nemiloval všechny ty báječné lidi a celý Starcon, na kterém je vždy tak skvěle. Je to jasné, za rok zase!

Jan Kovanec

Fotogalerie:

Pátek 5.4. 2013 : <https://plus.google.com/u/0/photos/107686020867723868200/albums/5865324867746899169>

Sobota 6.4. 2013: <https://plus.google.com/u/0/photos/107686020867723868200/albums/5867133195367252113>

Galavečer: <https://plus.google.com/u/0/photos/107686020867723868200/albums/5867197333442282929> (Tady je i pár videí.)

Cesty časem jsou můj chleba

Sice jsme už trochu dál od dob, kdy jsme všichni znali všechno, co vyšlo, ale stejně to risknu. Když řeknu, že jsem milovala Strážce času od P. Andersona, jistě mnoho lidí řekne, že to není nic divného, že mám dobrý vkus a on taky a tak dále.

Říká se, že když si někdo něco urputně přeje, tak to taky může dostat, ale úplně jinak, než si představoval. To aby měl ten náš osud taky nějakou zábavu, když se budeme kroutit jako žížaly a říkat, že takhle vlastně néé a co si s tím teď počnu.

Neměla jsem šanci užít si dědečků a babiček, a i když jsem tu a tam někoho zkusila adoptovat, nebylo to ono. Teď jich mám kolem padesáti, ale je to poněkud jiné, než bych dřív tušila. Můžeme být v přátelském vztahu, můžu si užívat nějakého durdění a reptání a přesvědčování jak úspěšného, tak marného. Přesto jsem našla skulinku, která mi tu chybějící „přisadu“ ve vztazích s nimi poněkud nahrazuje. Já něco dávám jim, oni dávají mně.

Splnilo se mi i cestování v čase, spojené s mou láskou k historii každodennosti. Vedle různých programů oúřednějších jsem díky spolupráci se „svými“ dědečky a babičkami přišla na možnosti rozvíjení programů se vzpomínkami, ba i vzdělávacích. Učíme se vzájemně a společně bohatneme. A je fuk, jestli nad skupinou zrovna vlaje vítězný prapor zapominání a diagnóz. My se nedáme.

Jednou z nejvíc vzrušujících záležitostí jsou totiž naše hry s pronikáním do jiného času. Získala jsem si pro výlety do minulosti svoje spoluhláče, staré lidi, kteří se na tyhle cesty vydávají se mnou. Nejlepší průvodci, jaké jsem mohla potkat!

Dokonce si nedávno určili téma, které mne nadchlo, sci-fi a fantastiku. Přesněji řečeno, když už jsme si povídali o kosmonautice a Gagarinovi a vzpomínali jsme, kde kdo byl a co dělal v těch dnech a letech, zaznělo přání, že by bylo fajn (aspoň) jedno naše povídání naplnit tím, co si lidi o cestách do vesmíru vymysleli a jestli se plní také něco z jejich fantazií. Když už NASA a související výzkumy přinesly do jejich životů plenky nebo suchý zip. (Jasně, já vím, že ten byl na světě už kolem roku 1940, ale vzkríšený byl právě pro potřeby kosmonautů, rejalovové případní.)

Samozřejmě, že kolem toho byly i vzpomínky. Povídky si totiž u počítačů a není problém najít na netu písničky, úryvek z Ikarie XB-1, Vesmírné odyssey a kdo si co vzpomene, že viděl. Pomohly mi i plakáty z FF a Parconů (já vím, proč se u nás nic nevyhazuje!), časopisy, knihy, komiksy. Zkrátka leccos od Čapka po Star Trek a Perry Rhodana. Ano, milý JWP, zmínila jsem i Ken Wooda a ano, milé party kolem J.F.K. a Marka Stoea, tyhle knížky jim taky prošly rukama.

Většinou se ale couráme po planetě Zemi a šupajdíme si časem zpátky jako na zájezdě. Třeba třicátá léta. Tu hrníček, tam lahvička, pánev, hračky, pohledy, penízky... Máme kouzelné krabice na jedenáct desetiletí, pořád je doplňuji. Noviny a

časopisy se do nich už nevejdou, na ty mám desky, rozdělené podobně.

Kdo měl tu smůlu/štěstí a potkal mne poslední dobou U kruhu, možná se taky pokochal mými úlovkami. Jenom teď 16. května jsem to poněkud ošidila, zaskočila jsem před cestou domů na malé pivko, zmožená poslední drsnou zkouškou před závěrečkami. A to mne hrál v kabele třeba školní atlas z roku 1930! Za korunu, nemůžu to přece s nákupy přehánět.

Už se těším, jak v září zase do našeho kroužku dotáhnou již chronicky známou červenou koženou brašnu na záda a budu z ní tahat učebnice. Protože už do školy nemusejí, ba ani děcka kvůli úkolům nedrží u učení za ucho, spokojeně všichni vzpomínají a porovnávají. Jasně, že krásný červený slabikář ze 60. let vede!

Když jsem jednomu dědečkovi ukázala sešit z roku 1914 nebo zavinovačku z kanafasu, do jaké mohl být i on zabalený jako miminko, rozpovídal se a bylo to jako v pohádce. O rodiných Ovčárech, o holičství na vsi, o hospodářství.

Když jsme si loni povídali o olympiádách, nenápadně si sbalil tyčku se stuhou. Jasně, byla to doba strkání lečého do kabátku, tedy přinejmenším o jednom peru se pořád hodně mluvilo, ale tady to bylo proto, že si s tím chtěl dědeček zamávat někde v klidu jako s bičem. Ono ho totiž kočírování i za války zachránilo. Utekł z totálního nasazení a v jednom městečku ho vzal do služby sám starosta. Staral se mu o koně a vozil celou rodinu v bryčce. I kolem gestapa jezdil a ti hajdaláci ještě zdravili! Ano, bylo to někde v Německu, vydržel v tom bezpečí až do konce války. No, to víte, že jsme ho nechali, ať si „zapráská“...

Vloni jsem si v Chotěboři ověřila na skupině náhodných návštěvníků své přednášky, že je možné těmito výlety zpátky potěšit lidi různého věku, včetně docela mladých. Někteří objevili dobu, na kterou skoro zapomněli. Ti byli snad nejšťastnější.

Staré věci mají své kouzlo, svoje příběhy, svou mnohostrannou cenu. Mají také tu úžasnou vlastnost, že nařknou nás vnitřní svět a zavedou nás někam, kde jsme byli spokojeni, něco uměli a znamenali – i když jsme se potom vydali někam jinam nebo se život zauzloval. Mohou v sobě dokonce podržet sny, které nám prosvítily nepěkné chvíle. Každý má přece nějaké vzpomínky od doby, kdy se začal vyjadřovat o okolním světě. Nevěříte?

Už jsem si na FF přihlásila pořady na tohle téma, na vlastní kůži si můžete něco vyzkoušet i vy. Nebo jen přijít obdivovat, namlsat oči. Už to pro vás chystám. A pokud ne? Tak to musíte nejdřív pořádně držet palce, ať to v září nezvorám, školu skončím v termínu a konečně mám po sedmi letech nějakou dovču i na cesty za přáteli – a klidně vás budu mořit při jiné příležitosti.

Anna Šochová

Křižník Thor, archa záchrany

Už obálka Martina Zhoufa prozrazuje mnohé o novém románu Františka Novotného Křižník Thor. Sametově černým oceánem se na ní prokousává šedivá loď, z níž se ke žlutooranžovému nápisu na oranžovožlutém chvostu plamene šplhá právě odpálená raketa...

Knihkupec mi správně napověděl, že jde o subžánr fantastiky, který se nazývá „military“. Tak ano, užijeme si mnoha námořních soubojů vedených na dálku doletu balistických raket i na blízkost nože. Hornblowerovské bitvy lodí tvoří kostru knihy, která prorůstá příběhem, jenž se odehrává v letech 2039 – 2041. Dva roky války! Takže je to také sci-fi, třebaže některé z popisovaných zbraňových systémů fungují i dnes. Jako neoborník nevím, co je už v provozu, co je vyvíjeno, a co si autor vymyslel. Oceňuji to. Připomíná mi to systém pletení lan, kdy jeden pramen drží druhý, a ten drží třetí a další, a pevné je lano, spletené ze stometrových vláken i na svém kilometru dlouhém konci.

Stejně pevně jsou spojena všechna témata v téhle knížce. Proto své příběhové lano může autor vzít nejdříve za jeho konec. (A proto se úvodní kapitola jmenuje Koda.) Jenže autor je ještě mazanější, a z několika lan tvoří síť. A zdaleka se nedrží v šuplčičku „military“. Sám je spleten mnoha svými odbornostmi a dovednostmi. (Možná si ještě někteří dávní čtenáři Neviditelného psa vzpomenou na jeho Mrožoviny.)

Když už mluvíme o šuplčičích, vzpomněl jsem si při četbě Thora na Letiště Arthura Haileya či knížky Thomase N. Scortii a Franka M. Roninsona (třeba Prométheus v plamenech). Profesionální kritici o těchto dílech mluví jako o „sociologické beltrii“, jež je charakterizována dokonalým poznáním zvoleného prostředí, do něhož jsou zasazeny dramatické příběhy lidí. Zde je to stejné: Různé typy lodí, letadel, zbraní horkých i studených, prostředků elektronického boje jsou předvedeny velice uvěřitelně a velice srozumitelně. A i když někdy laik nerozumí, lana informací jsou tak dobře natažena, že čtenář důvěřuje autorovi a nechá se jím vést. To je důležité: Důvěryhodnost. Možná pro někoho, kdo je zvyklý „jet“ v akci od začátku do konce, mohou technické podrobnosti zdržovat spád. Tomu čtenáři pak doporučím přeskočit kapitolu Zkoušky. Ale takhle to dělal i Jules Verne: Když usoudil, že pro příběh je nutný nějaký technický výklad, zhuští ho do samostatných kapitol. (Které jsem jako kluk přeskakoval. A dnes se v nich bahním...)

Takový přeskakující čtenář se pak nedoví, co znamenají displeje SHAFT SPEED, PROP PITCH, nepozná vlastnosti navigačního radaru AN/SPS-64 nebo charakteristiky radaru AN/SPY-1D, a to by mohla být škoda. Toto je další lano ve Frantově síti, uvázané na pacholeti, nazvaném „počítačové hry“. Ostatně hlavní hrdina Tomáš Hornych (proto „THOR“, severský bůh je zmíněn jen jako ikona, zejména tedy jeho bojové kladivo, které je zobrazeno na osobní vlajce kapitána křižníku) je původem programátor počítačových her. Sám autor vystudoval kybernetiku a nějaký čas sloužil u sálového počítače ZPA 600. Zde je zakotveno jedno z autorových lan, na kterém dobře drží i Hornychův vynález – samopíšící se, samoohraňující se, samorozpadající se a samoobnovující se fraktálový program.

Je to technika, ale to já rád. A ocenil jsem, že když jsem si řekl – rok 2040, a není řeč o protivzdušné laserové obraně? Načež byl ke konci knihy Thor vybaven – protivzdušnou laserovou obranou.

Kniha začíná v (rodném autorově) Brně, na chvíli si odsokóčíme do Prahy, aby byl pak hrdina s nově získanými kamarády vyvržen na dlouhou road-movie. Ano, taky samostatný žánr, zde je dalším lanem v síti příběhu. Tenhle začátek mi docela připomíná film Sedm statečných, i když základní posádka má pouze šest členů: Její jádro tvoří čtyřka z klubu „805“ (což jsou fandové modulární automatické pušky CZ 805 BREN, rok výroby první série 2010), jejíž součástí je i Tom, kterému zachrání život Tamara. Šestého Arona zase zachrání tahle pětka společně. Cestou z Brna do jihoafrického Durbanu někde u somálského pobřeží přiberou do party Wanga, Čičana z Tchaj-wanu, a je jich skutečně sedm. A řekněme ještě, že chlapi jsou skutečně chlapi, fanoušci osmsetpětky mají zkušenosti například z Afghánistánu, a Tomovi je právě 50 let, protože se symbolicky narodil roku 1989.

Road-movie funguje dobře, autorovi se podařilo popsat uvěřitelnou cestu jachty ze Středomoří až na tanzanské pobřeží. A rovněž tak, že to není nuda. A to je vlastně celý první díl knihy. Ve kterém se podařilo důvěryhodně dopravit hrdinu na jeho hlavní působiště, skutečný křižník Thor.

A proč se utíkalo z Evropy? Protože román je také dystopie: V roce 2039 je na tom Evropa hůře než v roce 1939. Evropská unie se rozpadá, Evropa si ani neuvědomuje, že je pod čínským embargem. Zatímco česká Dějnicka je ještě rozbitější než teď, policie a armáda se rozpadá, protože státy na ně nemají peníze (nemají už peníze na nic), u berlínské Brandenburské brány se pěstují zelné hlávky (větší bída než na konci hitlerovské Třetí říše), ustanovuje se nové společenství se zkratkou SSSR – Světové společenství socialistických států, jehož klíčovými (řídícími, ovládajícími a postupně požírajícími své spolejce) státním útvarem je komunistická Čína.

Ano, dalším žánrovým lanem v téhle síti je i „political fiction“. Autor však pouze domýšlí jasně patrné trendy (jasně patrné pro ty, kdo nečtou pouze české noviny): Pozvolný rozpad Evropské unie, couvání Ameriky z dříve halasně narýsovaných rudých linií, je zde zmíněn i záslusk Turecka na jeho bývalou provincii Sýrii. Současná hospodářská kolonizace Afriky pseudokapitalistickou Čínou je doplněna i o vojenskou okupaci novou čínskou říší, která se tvrdě přihlásila k tvrdému marxleninskému komunismu. Pro opravdu velké pamětníky připomínám, že začátkem století až do 40. let bylo vydáváno hojně dobrodružných románů o „žlutém nebezpečí“. Autor s ním zde pracuje o spirálu výš: jde o „žlutorudé“ nebezpečí, proti kterému se spojují Evropané, muslimové i židé. Velice „politicky nekorektní“: Nejde o rasismus (jedním z klad'asů je Čičan Wang), ale o jasný autorův antikomunistický postoj, který ostatně vyjádřil už ve své vůbec první povídce, jež pojednávala o hnutí „Tří bradatých“ (1983). Tedy – autor není proti „žlutým“, ale proti „rudým“.

Poznámka: Konečně v současném českém literárním rybníčku někdo řekl na plnou hubu, že komunismus může být v budoucnosti ještě nebezpečnější, než byl v minulosti nacismus.

Autor není zaujat ani proti ženám, přestože jeho hrdinu spoluvězně ženy v zajateckém táboře nenávidějí. Ale nakonec se i pro ně najde uplatnění na palubě bojové lodi. I pro feministky, i pro pacifistky.

Když už mluvíme o ženách, hrdina Tom má několik milenek, a dokonce se jednou i zamiluje. Žádný tvrdý však sex nečekejte, snad jen mírnou erotiku, kdy je však důležitější příběh. Ale ani žádná velká love story tu není, avšak její nitka se v lanu příběhu vine od začátku do konce.

Milovník „dobrodružných příběhů o pirátech“ si na své přijde v druhé části knihy, která pojednává o slavné bukanýrské válce křižníku Thor, jenž rejdí po Indickém oceánu a zajímá tankery. Jejich obsah se posléze ocitne díky překupníkům v Evropě – a vylepšuje tak trudný život evropských ubožáků.

Zde musím autorovi poděkovat, že nás nevystavil děsivým dystopickým obrázkům, o evropských hrůzách se dovidáme jen prostřednictvím televizních zpráv. Také děkuji, že nebyly použity kulhánkovské doslovnosti, stačí jen letmé nahlédnutí do ženských kajut, kde se předtím mučené a znásilňované ženy (jen zmínka, že to trvalo 18 hodin, nikoli popis!) po svém osvobození vyrovnaly s násilníky požárními sekerkami. Rovněž děkujeme, že jaderné hlavice vybuchují daleko za obzorem nebo hluboko pod hladinou. Není to brutální, protože tam, kde by divák filmu odvrátil tvář, odvrátí tvář i spisovatel...

Třetí část knihy už směřuje do finále. Zde se musí hrdina vyrovnat s podrazáckým ruským bukanýrem. Protože se tak stane na atolu, s vděčností jsem si vzpomenu na tichomořské povídky Jacka Londona! Ale křižník Thor vlastně setrvává „pod palbou až na věky“. Zejména když přepravuje tajuplný náklad od cejlonských břehů až do Atlantiku, a ještě dál...

Tato kniha má mnoho lan. Dovíme se zde o technických parametrech zbraní, o strategickém rozhodování i taktickém průběhu bojových plánů. Oproti klasickým dobrodružným příběhům je zde pamatováno i na to, že křižník také musí někdy natankovat palivo, že si musí doplnit munici, zásoby náhradních dílů, jídla i vody. Někdy knížka připomíná až jachtařskou příručku, ale pro milovnický knížek Arthura Ransomeho nejde o žádný balast.

Potěšily mě i drobné perly profesionálního spisovatele: Tomův kamarád se hned na začátku Kody zeptá svého kapitána, jestli má zahájit palbu na nepřátelskou loď. Následuje stránka, kde je shrnut průběh předešlého boje, jsou popsány technické parametry zbraní a taktickooperačních charakteristik boje. Po této stránce následuje stručná odpověď:

„Jo.“

Na tomhle uzlu sítě, kde se vyskytlo slovo „profesionalita“, ještě pochválím grafiku za drobnou vychytávku: Každá nová kapitola začíná vždy na pravé stránce, i když se tak občas „plýtvá“ prázdnou levou stránkou. (Ono se to při šesti stech

stranách vsákne...) No a text bez očířivoucích, ba jakýchkoli chyb je pro duši čtenářovu pravým požehnáním po četbě českých novin a poslechu českých televizí a rádií...

Počítačový odborník, znalec historie, modelář, Brňák, jachtař, námořník, spisovatel... František Novotný napsal krásnou sci-fi akční military, s pozadím nekorektní politické budoucnosti, která ani nemusí být fikcí. Vede nás po své námořní cestě, ale trochu se podíváme i pod hladinu hrdinovy duše – a možná i pod hladinu duše námořního kapitána Františka Novotného. Toto hrdinovi při jedné příležitosti vmete do tváře Tamara:

„Ty sis vůbec nepřipustil, že by mohl být kapitánem někdo jiný. Ty to prostě bereš jako samozřejmost, jako věc, která ti automaticky náleží. Ty si ani neuvědomuješ, jak automaticky s lidmi manipuluješ. Vytváříš situace a podmínky tak, aby ostatní dělali, co chceš, aby to vypadalo, že to, co chceš, se stane nějak samo a ty k tomu přijdeš jako slepý k houslím... Možná uvažuješ o různých možnostech, ale když se pro něco rozhodneš, netrpíš žádnými pochybami a jdeš přes mrtvolu. A tady jde o ně doslova. Jsi zrůdný egoista, a to tě asi dělá dobrým kapitánem a lidi to cítí. Ta tvoje přišerná sebedůvěra ti dává to správné charisma, vnukáš těm ostatním pocit, že když půjdou za tebou, nic se jim nemůže stát, že vyřešíš všechny situace, které nás mohou potkat.“

Ale tlustým lanem válečném románu se vine i poetická linka. Hle, báseň, kterou může napsat jen námořník:

„...Křižník najel do vlny a přídí odřízl její vršek, který se zvedl vlevo od dělové věže jako bílé labutí křídlo a ometl palubu kolem děla vějířem nazelenalé pěny, jenž spláchl nábojnici z mého dohledu.“

...Vitr zesílil ke třiceti uzlům a oceán zhrubl. Suchý vzduch až z horského srdce Asie vymetl oblohu a moře pod ní nabylo safírové barvy. Celou tu hluboce modrou tabuli pokrývaly skvrnky běloby zalamujících se hřebenu čtyřmetrových vln...“

Knihou se vine nit příběhu, toho zjevného, i toho tajeného. Křižník Thor je archou pro lidi, kteří se osvobodili z otroctví a kteří se spojili společným bojem, kterým tu svou svobodu hájí. A, jak je v závěrečné samostatné kapitole Exodus osvětleno, může tento boj v budoucnosti zachránit před komunistickou nesvobodou celé lidstvo.

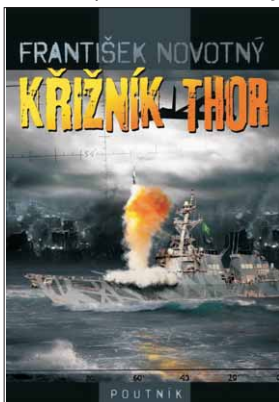
A aby to nebylo tak vzletné, zmíním dvě nenápadné skoby, které také napínají tu síť příběhu: Na začátku příběhu přijde Tom, milovník koček, o svého kocoura Hamiltona. Uprostřed naskakuje na palubu nový kocour Lorentz. Snad mohu prozradit, že přežije všechny bitvy a doprovodí hrdinu do finále.

Jseš nám jasnej, Mrožil! Nejen jako drsný kapitán, ale rovněž jako milovník koček, případně kocourů.

Ach, ach, dobře jsem si počel! Doporučuju nečíst v metru, abyste nepřejeli. Já tedy v metru nečetl – přečetl jsem za tři noci.

Jan Kovanec

František Novotný: Křižník Thor, obálka Martin Zhouf, Klub Julie Vernea, Knižní řada Poutník, Praha 2013, 584 stran, 350 Kč, pevná vazba

Lauren Beukesová: Zoo City

Každý si nese své břímě, zpívá Jaromír Nohavica. Já chodím s batohem. Někteří jsou obtěžkáni hříchy. Některé jsou těhotné. A Zinzi December má lenochoda.

„Nabízím ti dvojnásobek. (...) Pojď pracovat k nám. Pro Firmu máš velkou cenu.“

„To už spíš lenochodovi narostou křídla a založí si vlastní aerolinie.“ (s. 255)

Britký černý humor na hranici vtípu a tragična, neobvyklé prostředí, které se mi zamlouvá už vzhledem k mému křestnímu jménu (Johannesburg, JAR), postmoderní mozaika poskládaná z formálních i obsahových složek, pomalý rozjezd a zbesílý úprk na konci. To je ve zkratce *Zoo City* Lauren Beukesové. Autorky, která přišla na předávání Arthur C. Clarke Award s lenochodem. Tedy – ne živým. Prý. Najděte si fotky na Googlu. Á propos: moderní technologie hrají v románu také důležitou roli. Inu, žijeme v moderní době, no ne?!

Zinzi December cosi spáchala, cosi špatného. A stejně jako k jiným, i k ní se tak dostalo zvíře, se kterým je spojená. Lenochod. Může to být cokoliv – papoušek, kobra, tapír... Když na vás vyjde velryba, asi vás někdo tam nahore (nebo tam dole, záleží na preferencích) nemá rád. Ale s tím už nic nenaděláte, je to váš život, vaše zvíře a vy si s tím dělejte, co chcete, jen neotravujte pokojné bezúhonné občany. Kromě toho získáte dar-nedar, schopnost, která se hodí, ale kterou jste nechtěli. Zinzi teď umí nacházet věci.

„Tak už to hergot pochopte – apíci nejsou lidi. Mají to i v názu. Zvířetníci. Zvěronoši. Aposymbioti. Těchhle politicky korektních termínů ještě bude. Ale všechno to znamená nelidi.“

(s. 73)

První, co na knize zaujme, je jazyk. Využívání moderních technologií a intertextových narážek v kombinaci s nekompromisním obrazným vyjadřováním je znatelné už v první větě: *Ranní svit v sírovém odstínu důlních hald prosákne johannesburským panoramatem a propálí se mi oknem do pokoje jako můj osobní batmanovský signál.* Je to vizuální (*sírový odstín důlních hald*), okamžitě víme, kde jsme (johannesburské panoráma), je to ostré a s ničím se to nepáře (*propálí se mi do pokoje*, navíc ty důlní haldy taky nejsou zrovna idylickým zátiším) a je to aktuální, současné (*batmanovský signál*). Představte si tohle na třech stech stranách. A to nemluví o občasném ozvláštnění v podobě výrazů z afrikánštiny nebo zulu. K tomu hlavní hrdinka: cynická, mírně podrazácká, ale s tragickým osudem, takže jí fandíme. A k tomu nadmíru zajímavý nápad se zvířaty. Už od začátku čtenáře zajímá, kde se zvířata vzala, co tam dělají, jak to souvisí s vlastnostmi jejich nositelů... a proč to, až na ta zvířata, tak zatraceně připomíná dnešní svět. Autorka si dlouho nechává všechny trumfy pro sebe, o

historii nastalé situace je čtenář informován mimo příběh z krátkých intermezz mezi kapitolami. Teprve až víme vše, rozjede se strhující kolotoč zbytku příběhu.

„Stáhnou z postele povlečení, zmuchlám je do rance a vyhodím z okna. Zachytí se ve větvích stromů a zůstane v nich viset jako mrtvolky. Schlíplí duchové. Nebo moje osobní bílá vlajka. Tohle už jsem myslím někdy zažila. Spadnout až do těch nejhlubších sraček.“ (s. 245)

Beukesová má dvě obrovské výhody: umí psát (rozdíl mezi „pomalou“ první a „rychlou“ druhou částí je obrovský) a trefila se do současného vkusu. Jihoafrická republika je pro většinu čtenářů u nás i v anglo-americkém prostředí skoro stejně atraktivní jako Thajsko, Brazílie, Indie nebo Istanbul. Čimž se ve fantastice dostáváme k Paolu Bacigalupimu a lanu McDonaldu, dvěma v poslední době velmi oceňovaným autorům. Poetiku zvoleného místa si autoři upravují do podoby, která vyhovuje příběhu, ale exotický genius loci není pasivním prvkem, aktivně dokresluje atmosféru a účastní se na příběhu. Všechny zvolené destinace nejsou tak prozkoumané, aby byly nezajímavé (jako, řekněme, Chorvatsko nebo Řecko, časté dovolenkové destinace Čechů), ale jsou považovány za dostatečně bezpečné na to, aby se do nich kdekdo podíval (narozdíl od, řekněme, Íránu nebo Botswany). A ještě jeden společný jmenovatel: chaos života, tep žijícího velkoměsta, neustálou změnu, ruch a rej.

„Nebyla jsem jediná, kdo včera dostal nakládačku – moje capri to taky pěkně schytilo. A to kompletně. Dveřní panely jsou prokopnuté, přední světla rozmlácená a do laku na kapotě je desetacentimetrovými písmeny vyryté skoro nečitelné slovo, které by z určitého úhlu mohlo dávat ‚PČA‘.“ (s. 220)

Z toho, co jsem napsal, to vypadá na geniálně napsaný román doplňující současné trendy a vyhovující většině čtenářům. Paradoxně se mi to až tak nelíbilo. Z časových důvodů jsem se první části knihy prokoušával dost dlouho, mezitím zapomínal na souvislosti a obtížně se do děje vracel. Tolik k problematice ideálního recenzenta. Sorry. Jenomže ať se mi to jakkoliv nelíbí, ta kniha JE napsaná výborně, má skvělý nápad a stojí za to ji recenzovat, mluvit o ní, šířit její slávu dál a hlavně ČÍST JI. Tak čtěte. Já si ji v klidnějším období dám taky ještě jednou...

„Bude to nejlepší věc, kterou jsem ve svém bídném životě udělala. A potom? Potom možná na chvíli zmizím ze scény.“ (s. 317)

Hodnocení: 80%

Jan Křeček

Lauren Beukesová: *Zoo City*, brožovaná, překlad Daniela Orlando, obálka John Picacio, 336 stran

Cesta do temných zákoutí Johannesburgu i lidské duše

Jihoafrická novinářka, scenáristka a spisovatelka Lauren Beukesová zažila leccos. Pořizovala rozhovory se světovými celebritami, dokumentovala příběhy obětí podvodných e-mailů, psala o uprchlících z Demokratické republiky Kongo a o tamní občanské válce – a své bohaté zkušenosti před několika lety využila i při psaní urban fantasy s drobnými prvky cyberpunku: *Zoo City*. Zní kombinace městské fantasy a cyberpunku neuvěřitelně? Možná, ovšem *Zoo City* je uvěřitelně až do morku kostí!

Udělalí jste v minulosti něco hrozného, za co cítíte vinu, ale snažíte se to před svým okolím zatajit? Ve světě stvořeném Beukesovou by vaše snaha byla pravděpodobně marná; po spáchání závažného špatného skutku byste nejspíše – pokud nejste úplně sociopat nebo psychopat a cítíte alespoň jiskřičku viny či pochybností – získali celoživotní stigma v podobě aposymbionta; zvířete, které se u vás zjeví a je s vámi natolik propojeno, že se nemůžete příliš vzdálit bez zakoušení intenzivní bolesti. Pokud dostanete motýla nebo švába, máte ještě štěstí, můžete ho schovat do krabičky od sirek a nikdo se nemusí nic dozvědět. Zinzi Decemberová podobně štěstí neměla. Poté, co její vinou přišel násilně o život její bratr, se u ní zhmotnil lenochod. Teď si tato zvěronoška, bývalá novinářka a vyléčená narkomanka odseděla své a snaží se nějak protloukat na svobodu, splácet dluhy za drogy a vydělávat si jednak vymyšlením podvodních e-mailů, jednak hledáním ztracených věcí. Říká se, že všechno špatné je z něčemu dobré, a zvířetníci kromě svého živoucího stigmatu získávají i mashavi – jedinečnou schopnost, kterou může být cokoliv od nasávání dobré nálady z okolí až po skoro-neviditelnost. Nebo talent pro nacházení ztracených věcí.

Zinzi je vlastně nesympatická až běda, je sobecká, vypočítavá, nedisciplinovaná, náladová, chová se bezohledně ke svému milenci, bývalému kolegovi i každému jinému, kdo se zrovna přichomýtně – ale stejně jsem si nemohla pomoci a oblíbila jsem si ji a držela jí palce. Samotný případ ztracené náctileté popové zpěvačky, který Zinzi vyšetřuje v naději, že tučnou odměnou splatí naráz veškeré své zbývající dluhy, by nebyl až tak zajímavý – nebyť Zinzi. *Zoo City* je se svou hlavní hrdinkou spjata pevněji než zvířetník se svým aposymbiontem. Beukesová vytvořila úžasně živý, obrazný, zvukový i chutěmi prosycený svět, kde se prolíná magie a naše současnost včetně počítačové techniky, ale ten by možná poněkud zešedl, kdyby naši průvodkyni v něm nebyla Zinzi. S drzou hrdinkou se podíváme do honosných vil v přísně střežených

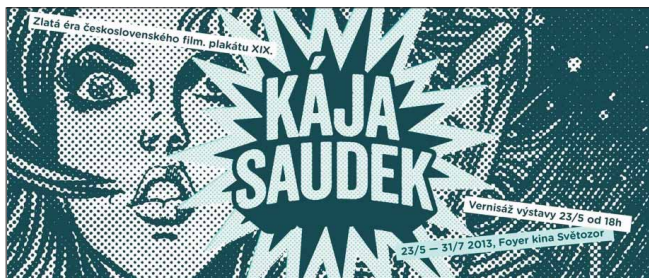
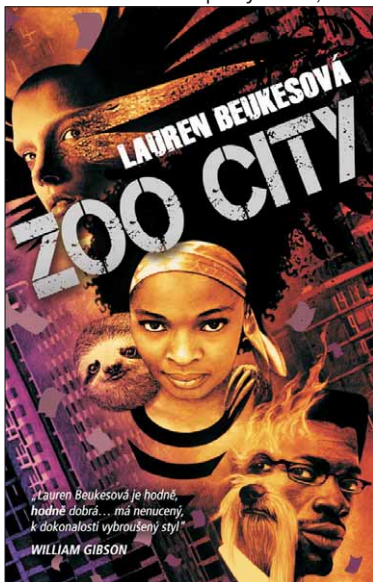
čtvrtích, nebezpečných ulic ghetta zvířetníků, divokého léčitelského tržiště, klubů plných zlaté mládeže i páchnoucích dešťových stok Johannesburgu. Obraz trochu jiné současné Jižní Afriky výborně doplňuje i Zinziin mileneček Benoit, konzský uprchlík, jehož minulost je podobně temná jako bezhvězdné nebe nad Joburgem.

Pestrost románu zvyšují i četné, ale nerušivé intertextové prvky – chat, e-mail, novinové články, profil filmu v databázi...

Některé z nich napsali jiní autoři než Lauren Beukesová; po úspěchu soutěže rozvíjející prostřednictvím článků od čtenářů svět její předešlé knihy, *Moxylandu*, se Beukesová rozhodla nejlepší autory článků přizvat k drobnému příspěvku do *Zoo City*. Rozhovor s hudebním producentem zase napsal žurnalista specializující se na hudební průmysl, za kterým Beukesová původně přišla pro radu ohledně tohoto interview. Autorka tvrdí, že intertextové prvky v románu dodávají čtenáři množství informací o světě a navíc trochu prostoru pro vlastní interpretaci, aniž by bylo třeba sáhnout k sáhodlouhému vysvětlování nebo nucenému objasňovacímu dialogu dvou postav, z nichž se jedna patrně narodila na jiné planetě nebo prožila celý dosavadní život v izolaci. Vysvětlovacích pasáží bylo v *Zoo City* skutečně naprosté minimum – a nechyběly tam. O světě jsem věděla vše, co jsem potřebovala, a dovedla jsem si ho velmi živě představit. Za to má u mě Beukesová výrazné plus.

Způsob, jakým nakonec kousky skládačky případu zapadnou do sebe, mi přišel trochu jako deus ex machina, ale jsem ochotná to *Zoo City* odpustit. Je to jediná vážnější výtkita, kterou bych proti knize měla. Jde o neotřelý, zábavný, napínavý román, který v sobě originálně spojuje thriller ze současnosti, městskou fantasy a velmi nepatrně i cyberpunk (ovšem pouze pokud berete ducha ve stroji poněkud doslovně). Autorka připouští, že se možná někdy možná pustí i do jeho pokračování, a já osobně doufám, že ho skutečně napíše.

Julie Nováková/XB-1

Mluvě o kočce a pařízku

V desáté kapitole mě **Connie Willisová** definitivně dostala. Byl bych v té chvíli ochotný lehnout si na záda jak hlavní pes románu Cyril, vytrčít končetiny k obloze a kňučet blahem. Tak příjemně mě v tu chvíli podrbala na břiše. Ned Henry, jeden z oxfordských historiků z roku 2057, plní misi v roce 1888, která mu prikazuje plout po Temži s několika potrhými exempláři z viktoriánské éry. Cestou potkají v protisměru člun, na kterém se plaví trojice mužů, Harris, Jiří a Jay, a také jejich pes, kterému říkají Montmorency. Je to **Jerome Klapka Jerome** na výletu, z něhož rok nato vydá počět v podobě nesmrtelných *Tří mužů ve člunu, o psu nemluvě*. Ned Henry je u vytržení, halekají na sebe s pasažéry protijedoucího člunu, on cítuje věty z románu, který ještě nebyl napsaný, nezasevěcí současnici na něj hledí nechápavě jak vejři, a pak je po magickém setkání a věnujeme se zase spletitostem této časové sci-fi.

Trvalo to sto sedmdesát stránek, po které mě autorka musela postupně dostávat. Dařilo se jí to od samého počátku, a kdybych nebyl jako první četl její přečeňovanou *Knihu posledního soudu*, šlo by to o mnoho hladčeji. Takhle jsem byl ostražitý. *Knihu posledního soudu* mě nepřesvědčila o schopnostech Willisové napsat dobrou časovou sci-fi s historickým pozadím. Leč v novějším románu všechny výtky, které padaly na adresu jejího mnohem proslavenějšího opusu, ověčeného dokonce i mnoha prestižními cenami, postupně slábly a odpadaly.

To, co jsem měl jejímu předešlému románu především za zlé, nespojitost obou časových rovin, při níž vždy ta, která byla právě dějově nasvícena, vláčela tu druhou za sebou jako chromou nohu, zde od samého počátku nenajdeme. Postavy se chovají pro potřeby udržení čtenářova stálého zájmu náležitě anachronicky, uvědomují si svou příslušnost k jiné době, ba co víc – jsou s ní v trvalém kontaktu, nejsou to trosečníci, jako byla Kivrin v morovém středověku, které tím pádem nezbyvalo mnoho jiného, než plně zakotvit ve vnučené době a odžít prakticky román v románu.

Co neměně zatěžkalo předešlý román Willisové, byla i krutá vážnost, s jakou se k němu postavila. Jistě, zamořená Evropa není nic zábavného, těžko se chtít něčemu poušmívat, ale mesianistický, současně však fatalistický tón, který z knihy tu a tam zazníval, byl iritující. V novější knize Willisová překvapila. Zvolila lehkou tóninu parafráze již zmíněné humoristické klasiky Jeromea Klapky Jeromea, kterou zalidnila barvitými, drobnokresebně vyvedenými postavami, vesměs groteskními, podivínskými, rozmarně zvláštními. Překvapivě se jí podařilo vytvořit humoristickou SF, při níž se sice neřežeme smíchy jako

při památných pasážích *Tří mužů ve člunu*, ale úsměv v tváře nezmizí nikdy.

Tomuto účelu moudře podřídila i zápletku. Zazní v ní sice občas disonantní, vážnější nota, ale neruší, jen dokresluje: dozvím se například, že v polovině 21. století, odkud se podnikají výpady do minulosti, náboženství v podstatě odumřelo, ustoupivši nadobro konzumu a rozmařilosti. S cílem zachránit, co ještě lze, se staví replika katedrály v Coventry, vyhořelé při bombardování za 2. světové války. Proto onen zvýšený cestovní ruch mezi epochami. Mece-nášce projektu – a štědré sponzorce oxfordské katedry dějin – však jde puntičkařsky o každý detail, a proto jsou zpracování historici štvání sem a tam časem – musejí totiž najít tzv. biskupův pařízek, nevkusný artefakt, něco na způsob přezdobené kovové vázy, která podle lady Schrapnellové nesmí v replice katedrály chybět, když „krášlila“ i tu původní. V souvislosti s touto linií si Willisová pohraje s úlohou klíčových minut v noci bombardování katedrály i s rodokmenem hlavních aktérů té události a načrtne poměrně zajímavý aspekt časového paradoxu. Zároveň je to motiv, který zůstává trochu nedopovězený, možná záměrně, spíš to ale vypadá na

nezvládnutí. Ostatně i motiv pařízku, kolem nějž se strhne melá, která citelně oťrese časoprostorem, působí absurdně a vysvětlení jeho úlohy, byť je dotažené do důsledků, podsouvá úvahu o spouště povyku pro nic. To je však evidentní autorčin záměr a vyšel jí na výtečnou. Triviální záminka jí umožnila rozehrát bohatý děj, plný zvrátů, gagů, kouzelných dialogů, rámovaný barvitým prostředím zalidněným rázovitými postavami a bezstarostnou atmosférou, s níž celé to drama bytí a nebytí, o němž polovina aktérů nemá nejmenší tušení, působně kontrastuje.

O kočce, která sehrává v celé té zapeklitosti podstatnou roli, nemluvě...

Roman Lipčík/iLiteratura

Connie Willisová: ... o psu nemluvě. Přel. Robert Tschorn, Triton, Praha, 2012, 504 s.

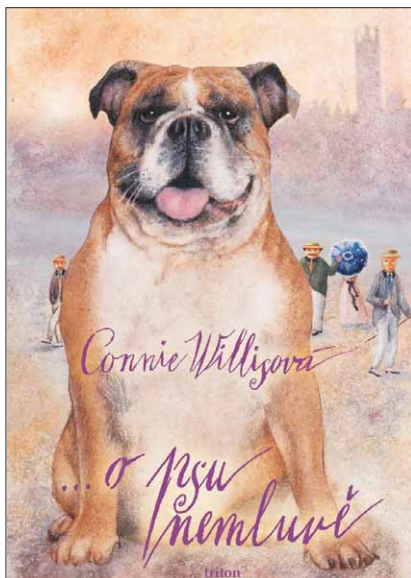
Parcon / Fénixcon

Napsal nám Pavel Mikuláščík:

Byl jsem dnes večer Pod Lékárnou, kde se spontánně sešlo plno Šamanových přátel. Co se týká Parconu a Fénixconu, vše jede dál, pokud jste ještě nezaplátili, na stránkách fenixcon.com najdete číslo nového účtu akce.

Program conu je již sestaven a bude doplněn o vzpomínkový pořad o Šamanovi.

Pavel Mikuláščík

Uličník s nadměrnou představivostí

Série *Calvin a Hobbes* od amerického kreslíře **Billa Wattersona** (nar. 1958) je zřejmě nejtípnější komiks, který je momentálně k dostání v českých knihkupectvích – a dost možná, že v nabídce není momentálně ani srovnatelně vtipná neobrázková kniha. A zdá se, že čeští čtenáři to již zjistili, tudíž se stripy, které v USA vycházely v letech 1985–1995, dočkaly již sedmého knižního souboru z celkem jedenácti a je dost velká naděje, že vyjdou v češtině kompletní. Což se hned tak nějaké (zvláště stripové) sérii v Česku nepoštěstilo, dokonce ani legendárním *Peanuts* (zatím) ne, jakkoliv byli Wattersonovi vzorem.

Možná proto, že *Calvin a Hobbes* je přece jen komiks současnější. Dynamičtější, s větší mírou nadsázky, imaginace i odvázanosti, ale také sofistikovanější – Watterson se přece jen obracel již k poučenějším publiku než předtím **Charles Schultz**. Přitom si vystačí s pouhými čtyřmi až šesti postavami – kromě titulních hrdinů, uřvaného uličníka Calvina a jeho plyšového tygra Hobbese, který ožívá, jakmile nikdo jiný není v dohledu, jsou to především utrápení Calvinovi rodiče a občas také jeho spolužačka Susie a učitelka ze školy (plus pan ředitel, ten toho ale moc nenamluví, jen se na Calvina mračí ve své pracovně, obvykle v závěrečném okénku stripu, které pointuje nějaké Calvinovo fantastické dobrodružství, neslučitelné se školním rádem).

Zásadní je přitom skvěle napsaná (a nakreslená) hlavní postava. Calvin je typ toho chytrého uličníka, který je postrachem všech rodičů a zároveň miláčkem čtenářů. Jeho fantazie je neuvěřitelně rozbujelá: tygrem, který ožívá a Calvinovi je čímisi jako o fous starším bratrem, to jen začíná. Ve svých (Wattersonem expresivně vykreslených) představách vesmírným dobrodruhem Sekáčem, Tyrannosaurem, maskovaným hrdinou Megamanem nebo soukromým detektivem, pod jeho rukama ožívají nejen sněhuláci z názvu souboru, ale také kolo, kniha nebo potraviny. Vesměs proto, aby Calvina (i Hobbese) nějak ohrožovaly – jedním z nejkomičtějších stripů je Calvinův zběhlý zápas s obživlou arašidovou pomazánkou, kterou mu matka namazala na sendvič ke svačině do školy; končí tím, že ji Calvin utopí v kakau. Kouzlo a vtip tkví v tom, že vše, co Watterson svou groteskně nadsazenou kresbou zachytí, by se docela dobře mohlo skutečně stát, kdyby děti měly podobně nápadů a dost odvahy je zrealizovat; čtenáře-rodiče to nutká zamknout inkoust ve skříní, aby se děti ve vaně neinspirovaly třeba hrou na havárii ropného tankeru.

Zároveň je ale Calvin také osamělý outsider. Občas ho šikanuje silnější spolužák, rodiče ho převážně okřikují nebo po něm vyžadují plnění povinností a slušné chování a Susie, která navzdory mnoha zklamáním neztrácí ochotu si s ním hrát, je – holka. A holky jsou „lepší a odporný“, dávají si „hubance“ a „pusance“ a kluci si s nimi zásadně nehrajou. Natož Calvin, „doživotní diktátor protiholčičího klubu“. Překladatel **Richard Podaný** mimochodem opět odvedl skvělou práci, s několika veršovanými pasážemi a „sněhulumpáky“ navrč.

Neboli Calvin je ideálním prototypem šesti- až osmiletého kluka. Jeho věk nelze zcela přesně odhadnout, protože ve škole se neúspěšně učí počítat jednociferná čísla, ale přitom umí dost psát ve větách a na otce občas vyrukuje s ústavními svobodami nebo „sociologickými průzkumy“ o momentální úrovni rodičovské popularity – a vychytralými radami, jak ji zvýšit. Zároveň ale nelze říci, že by Wattersonův komiks byl pro děti jeho věku, ba že by vůbec byl pro děti; koneckonců stripy vycházely nikoliv v časopisech pro děti, ale v nedělních novinových přílohách. Calvin je totiž více idealizovaným klukem z představ a vzpomínek čtenářů mnohem starších – se vši svou obdivuhodnou samostatností, energií a vynalézavostí, s konstruktivními i (častěji) destruktivními následky. A také se svými hypertrofovanými (a proto tak neodolatelně humornými) strachy, frustracemi a programy. Dospělí čtenáři spíše pochopí četné postmoderní narážky (od detektivní drsné školy po věčné předvolební průzkumy a statistiky) i pozici rodičů, unavených nevyspaných bytostí, vděčných za každý den bez katastrofy doma nebo ve škole. Mnoho vtipů je přímo založeno na neslučitelnosti zájmů malého kluka (jenž vyznává zásadu „Nejdřív já, pak zbytek světa“ a příležitost k divokému dobrodružství vidí za každým rohem) a jeho rodičů, kteří svého jedináčka samozřejmě milují, ale zároveň by chtěli taky trochu klidu.

Nejrozsáhlejší souvislá pasáž několika navazujících stripů je věnována předvánočnímu období, kdy si Calvin s hrůzou uvědomí, že Santa Claus dává dárky jen hodným dětem, a že by se tedy měl polepšit. Místo toho problém samozřejmě jen verbálně rozebírá a hledá cesty, jak to ošulit. Rodiče, kteří se rozhodnou koupit *Calvina a Hobbese* svým zlobivým dětem k Vánocům, zabijí tři mouchy jednou ranou: zabaví děti, sami se a ještě získají uspokojivý pocit, že by na tom mohli být mnohem hůř.

Pavel Mandys/iLiteratura

Bill Watterson: Calvin a Hobbes – Útok vyšinutých zmutovaných zabijáckých obludných sněhuláků. Přel. Richard Podaný, Crew, Praha, 2012, 128 s.

Filmové plakáty KS

Časem s vědou - Knihy na hranicích o velkých činech a lidech vědy - duben

Koncem září 642 dobyl Alexandrii arabský vojevůdce Amr ibn al-Ás. Ve městě tehdy fungovala největší známá knihovna starověku. Jakkoli už prošla několika decimacemi, stále shromažďovala až statisíce rukopisů ze všech oblastí lidské činnosti. „Co s nimi?“ zeptal se voják svého vládce, chalífy Omara. „Pokud to, co v knihách stojí, souhlasí s naší Božskou knihou (*Koránem*), nejsou tyto knihy potřeba. Pokud ne-souhlasí, jsou nežádoucí. Proto je znič!“

Vzácné svitky prý vydržely šest měsíců vytápět čtyři tisíce městských lázní.

Na den svatého Jana bývalo ve středověku zvykem zapalovat slavnostní hranice. Roku 1527 medicí z univerzity v Basileji postavili jednu obzvlášť vydatnou přímo před městskou katedrálou. Sotva se oheň pořádně rozhořel, protlačil se k němu jeden z profesorů, lékařský reformátor Paracelsus. Svůj vášnivý projev proti papouškování přes tisíc let starých „mouder“ antických lékařů, i když jdou proti rozumu a zkušenosti, zakončil slovy:

„Vy musíte jít za mnou, Avicenna, Galene... Vy za mnou, a ne já za vámi!“

Potom sáhl po přinesených foliantech včetně tehdejší bible medicíny – Avicennova *Kánonu lékařství*, a začal je metat do plamenů. „Co jsem z vás měl, nechť pohltí oheň, aby všechno neštěstí prchlo do vzduchu, aby vaše hadí plémě a jed zahynuly, aby říše medicíny byla vyčištěna!“

Paracelsus zmohl jen to, že přišel o místo na univerzitě, posléze i o klientelu a musel z města odejít.

V roce 1553 vydal lékař a teolog Miguel Serveto knihu *Obnova křesťanství*, kde jen tak bokem jako první na světě popisuje malý krevní oběh, ale kde především kritizuje základní křesťanské dogma o trojedinosti Boží a dopouští se i dalších kardinálních herezí. Když pak v témže roce zavítal do Ženevy, na příkaz Jana Kalvína byl zajat, vězněn, mučen, přesvědčován. Neodvolal. 27. října 1553 ho kati vyvedli z žaláře a železným řetězem napůl připoutali, napůl zavěsili ke kůlu. Potom ho ještě několikrát těsně omotali provazem, za který nacpali inkriminovanou knihu a rukopisy, které Serveto průběžně posílal Kalvínovi v iluzi vědecké diskuse. Na hlavu mu nasadili věnec z listů napuštěného sírou. Vše naaranžováno tak, aby oběť co nejvíce trpěla; plameny zprvu udržovány malé... Trvalo třicet minut, než kvílející učenec ztratil vědomí.

„Je pravděpodobné, že by podnítil uvolněnost myšlení, nesmírně nebezpečnou pro náboženství a občanský pořádek, pro-

čez se odsuzuje ke zmrskání a spálení katem.“ Přibližně takto zněl závěr rozhodnutí pařížských konšelů z 10. června 1734. Odsouzeným byl tentokrát útlý svazek *Filosofické listy o Angličanech*. Jeho autor Voltaire předtím skoro tři roky pobýval v Anglii. Po čase předložil svým krajanům vtipnou a výstižnou charakteristiku jejich odvěkého mocenského rivala coby „intelektuálního a strachu prostého národa“. Za jeho hlavní přednosti pak považoval kupříkladu parlament, vakkerství, očkování proti neštovicím (předchůdce dnešní vakcinace), dál třeba

ovzduší tolerance či existenci vlivných jedinců podporujících učenost; v neposlední řadě pak vyzdvihl fyziku a optiku Isaaka Newtona, sice pouhého učence, avšak „pohříbeného jako král, který přinášel prospěch svým poddaným“.

Papyrus i papír hoří až lákavě dobře; tak už roku 411 před Kristem hořel v Athénách spis *O bozích* filosofa Protagora z Abdér. V počátku našeho letopočtu, za císaře Caliguly, stejný osud potkal díla Vergiliova a Tita Livie. Diocletianus nechal o čtvrt století později spálit 30 000 svitků knihovny v palestinské Caesarei, poněvadž je považoval za křesťanské. V novověku hořela na hranicích díla naopak málo křesťanská a celkem nedávno zase ta, která napsali nesprávní lidé. **10. května 1933** na univerzitním náměstí v Berlíně (a současně i v dalších německých univerzitních městech) za přítomnosti 40 000 nadšenců studenti spálili cca 25 000 knih „neněmeckého ducha“ od Einsteina, Freuda, Manna, Remarquy, Feuchtwangera, Brechta, Marxe, ale i Hemingwaye či Londona. Včetně dávno zvěčnělého Heinricha Heineho, snad i proto, že napsal: „Kde jsou páleny knihy, upaluje se nakonec i člověk.“

Od té doby se v našem světě pálení knih odehrává jen ve fantazii autorů sci-fi. Ray Bradbury v románu *451 stupňů Fahrenheitita* („teplota, při níž se papír vznítí a hoří“) píše: „Knihy v sousedství je jako nabitá puška. Vyndej z ní náboj! Spal jil!“ S knihami se pak rovnou zpopelňovaly i domy jejich čtenářů a občas i oni sami.

Ba, knihy byly páleny odjakživa, přičemž, volně řečeno s Ralphem Waldo Emersonem, „právě přítom nejvíc osvětovaly svět“. Nicméně poučili jsme se, vyspěli. Pro příště už knihy nebudou páleny, pouze rozšmelcovány a z jejich papíru vznikne něco užitečnějšího. Nejspíš reklamní letáky.

František Houdek

Člověk a jeho hrouda

Třeštění letitého popularizátora 15

Minule jsme se bavili o ceně přírody v korunách českých, poněvadž peníze jsou dnes to nejdůležitější (ostatně podle toho to taky vypadá). Dnes jsou na řadě, s prominutím, ideje.

Před zhruba čtvrt stoletím se podle některých odborníků materiální spotřeba pozemské (sotva pětimiliardové) populace vyrovnala schopnosti tehdejší planetární biosféry trvale zajišťovat lidstvu jeho stávající potřeby a likvidovat jeho odpady. Sedm miliard lidí v současnosti pozemskou kapacitu překračuje zhruba o třetinu; světová ekonomika tedy využívá přírodní kapitál 1,3krát rychleji, než se stačí obnovovat (vše jako celek). Jedeme „na sekyru“ – a přitom miliarda lidí hladoví, zatímco stejný počet jinde trpí nadváhou a jídlo se tam vyhazuje v množství, které by celou tu armádu hladových nasýtilo. Prekérní situace: Po těch, kdož k dostatku zatím jen závistivě vzhlížejí, střídmost nelze ani požadovat, naproti tomu drtivá většina lidí blahobytných není s to se uskrovnit. Co tedy s tím? Odpověď se nachází kdesi mezi následujícími dvěma extrémly.

Momentálně převládá názor, že z hrozící ekologické krize (spoluzpřičiněné nerozumným využíváním vědotechniky) nás vedle patřičné osvěty a morálních apelů vyvede (zase) věda a technika, jenže účinnější, šetrnější... Tento model má jednu základní vadu, kterou vystihl americký národohodopodář a ekolog Dennis Meadows při své návštěvě Česka roku 1994: „Právě na moderní technologie do značné míry sázím. Když jsem je však zabudoval do počítačového modelu, kolaps se oddálil sotva o dvacet let.“ Na konto osobní aktivity jednotlivce pak spoluautor proslulých *Limitů růstu* dodal: „Moje žena pěstuje zeleninu bez použití chemikálií, topíme dřevem, které vypěstuji. Množství ropy, které jsem tím za deset let ušetřil, jsem ale spálil během svého letu přes oceán do Prahy.“

Tento příklad jsem převzal z knihy *Ohrožená kultura* od Josefa Šmajse, filosofa z Masarykovy univerzity v Brně. Už název leccos napovídá: Není to (živá) příroda, která bývává ohrožena v jiných „varovných“ publikacích; ta se bez nás obejde, vždyť ona tu byla před námi a zcela jistě bude i po nás. To, čemu hrozí zkáza, je naopak kultura (zde ve smyslu lidská civilizace).

A tím se dostáváme k opačnému názorovému extrému. Profesor Šmajš je autorem filosofického směru zvaného *evoluční ontologie*, kterou definuje jako „filosofickou procesuální ontologii bytí“. Člověka v ní líčí v duchu evoluční psychologie jako přirozeného predátora, kterému dravost a sobectví umožnily přežít věky ostré mezidruhové i vnitrodruhové soutěže o existenci. Evoluce v něm nutně vytříbila lhostejnost k širším souvislostem a ke vzdálenější perspektivě; krátkodobá útočná strategie se mu tisíce generací vtiskovala do nejstarších struktur mozku, které nepodléhají vůli.

V čem tedy evoluční ontologie spočívá? Především popisuje vývoj vztahu přírody a kultury jako dvou protichůdných, on-

tický (ze samé podstaty své existence) neslučitelných entit, což *nutně* vede k jejich sporu. Základní prvek konfliktu spočívá už v tom, že veškerá hmotná kultura vzniká z materiálu přírody, který je evolučně vysoce uspořádaný, v celoplanetárním kontextu vyladěný, v mnoha případech neobnovitelný. Z tohoto pohledu se celá civilizace se svojí ekonomikou jeví jako proces, v němž se nenahraditelná „tkáň“ vzájemně provázaných

struktur Země přeměňuje na odpad – třeba určité kvantum přírodnin (rud, paliv atd.) je dobyt a znehodnoceno na automobil, tedy de facto na šrot, plasty a další cizorodou veteš.

A dál: Zatímco dosud svoji planetu považujeme hlavně za *objekt*, v podstatě za takovou velkou tupou věc, a jako takovou ji bez zábran drancujeme, měla by se stát *subjektem* těšícím se obdobné úctě, jaké požívá třeba matka od svých dospělých dětí (viz též podobnosti některých vědců o Zemi jako samoregulační soustavě, superorganismu či dokonce tělu božstva). „Paradigma lidské nadřazenosti nad přírodou je antropocentrickou iluzí a je nezbytné vystřídat ji paradigmatickým lidské vřazenosti do přírody!“ zdůrazňuje Šmajš. Zatímco tedy Země ve filosofické reklasifikaci jsoucna takřkajíc povyšuje z objektu na subjekt, člověk se v ní dále propadá (odstavce *Sešupáci* v předposledním *Třeštění*).

Evoluční ontologie konstatuje „ŽE“ a říká i „PROČ“. O tom „JAK“, mlčí. Ale – tohle asi lze těžko očekávat od filosofů, ti přece „jenom“ naznačují nové cesty. Na každý pád, jakákoli dlouhodobě smysluplná, koncepční činnost se bez odpovídající filosofické základny neobejde.

František Houdek

Od stredy mi na stole ležela charakteristická obálka se jménem odesílatele Zdeněk Zachodil, CS, ale až v neděli 19. května po Akademii SFFH jsem měl čas ji otevřít. Uvnitř bylo další číslo The Nemedian News, tentokrát 7-9/2012. Potěšilo mě, že Big Shaman zpoždění, které nabral někdy v roce jedenáct, brzy dožene.

Že možná držím v ruce vůbec poslední NN, mě napadlo, když mi tutéž neděli kolem oběda zavolal Tunelářův uzbecký bratranec Nalim Lidochaz a sdělil mi, že Zdeněk v sobotu prodělal těžký infarkt a leží podchlazený v umělém spánku v nemocnici.

Smutný dohad se potvrdil následující pátek, kdy mi Nalim zavolal znovu, že Big Shaman je již u Cromy.

Listuji v NN a vidím, že už se asi nedovíme, jak dopadla brněnská výprava na Parcon/ComicsSalon, kterou v tomto čísle stačil vylíčit jen k příchodu do Istropolisu, sedmým dílem asi skončí barevná příloha NN Skrytý ve stínu, a jen slabou útěchou nám může být, že v tomto čísle stihl Big Shaman zveřejnit dokončení Conana hrozivého.

Ale dosti o Nemedian News, vždyť Conan Society, jejímž tiskovým orgánem časopis je, byla jen malá část Tunelářovy práce pro československý fandom. Dlouho před personální reformou byl jako znalec a milovník všech fantastických žánrů členem Akademie SFFH, a ještě déle pořádal nezapomenutelné Fénixcony, důstojné nástupce Draconů, které se v posledních letech staly nejen závěrem, ale i vyvrcholením scifistického roku. Jsem rád, že jsem mu jeho pohostinství mohl alespoň jednou oplatit, když loni navštívil Dinocon (ale i tam, když jsme to potřebovali, přiložil ruku k dílu).

Je na nás, aby Zdeňkova práce nezmizela a abychom v ní dokázali pokračovat. Nebudeme na něj ale vzpomínat jen kvůli jeho práci, ale hlavně proto, že to byl nejlepší kamarád a knihkupec, jakého jsme měli.

Mr. Zdeněk Rampas, HMCS
(jak rovněž stálo na obálce)

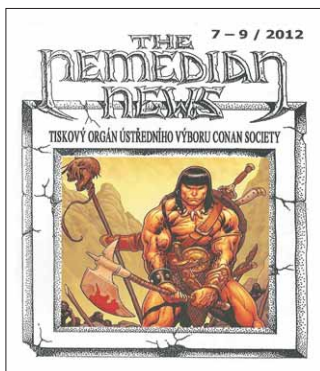
Big Shaman

The Nemedian News

Číslo 7-9/2012 poslední sestavené Šamanem obsahuje reportáž z Animafestu a Astroconu 2012, Doktorův esej Vzájemné ovlivnění Roberta E. Howarda a Howarda P. Lovecrafta, a v přílohách soupis Conan v komiksech (stav k 15. 9. 2012), čtení

na pokračování Conan hrozivý a v literární příloze NN Conan: Černý plamen od Jay Boltona v Šamanově překladu. Ve speciální (barevné) příloze NN najdete komiks Barbar Conan: Skrytý ve stínu.

Redakce: Big Shaman & Old Mother; cover graphic by sir Ďuro Červenák, HMCS; correctors & print a další činy by Doc, HMCS.

Vyšlo poslední neplatené číslo Jupitera

Piate číslo Jupitera je súčasne posledné, ktoré si môžete stiahnuť zadarmo. Tu ho nájdete vo formátoch PDF, EPUB a mobi: http://new.casopis-jupiter.sk/2013_01

Číslo prináša viacero zmien. Výrazná nastala pri formáte PDF, ktorý chceme postupne ujednotiť s jeho čítačkovými súrodencami. Posledný krát je ešte prispôsobený na formát A4, no už sú v ňom všetky texty zalomené na jeden stĺpec, čo sa má oveľa lepšie čítať na tabletoch a mobiloch. Navyše sme prvýkrát pridali obsah vo forme bookmarkov.

Bohužiaľ, sme momentálne na dočasnej stránke. Môžete na nej každé číslo stiahnuť buď kliknutím na jeho obrázok alebo v sekcii Stiahnuť. A čo v Jupiteri 5 nájdete? Nedostatočná odozva v súťaži časoviek znamená, že si v ňom na túto tému prečítate iba dve poviedky – „Veritas“ od Američana Roberta Reeda a text Diany Laslopovej, ktorá patrí medzi našich stabilných autorov ešte od čias Istrozínu. Ukážku zo svojho debutu nám zaslala Hanina Veselá a my sme sa rozhodli, že aj prvotiny by mohli mať v Jupiteri miesto. Literárna súťaž Dumky podvečerné je jednou z najvýraznejších aktivít mladej autorskej krvi na internete a my sme sa ju rozhodli podporiť uverejnením poviedky „Rub a líc“, ktorá do nej prišla. Posledný text je z „pera“ jedného z najlepších autorov tvrdej science fiction na Slovensku, Antona Stiffela, a mohli ste ho čítať v jednej z najlepších Fantázií, venovanej Marsu. Pre nás poviedku mierne upravil.

Výrazne sme zmenili publicistiku a prispôbili ju tak forme, akou ju chceme prezentovať od budúceho čísla. Mala by sa takmer celá venovať literatúre, s presahom do fandomu či vedy. V tomto čísle ešte nájdete môj posledný článok o metale, ale ani hudbu už v ďalšom Jupiteri recenzovať nebudeme. Ak vás zaujala prvá časť textov o prednášaní Mirky „Elendilky“ Klempovej, prinášame jeho pokračovanie. Okrem neho v rubrike Fandomas nájdete rozhovor s doživotným prezidentom Československého fandomu Zdeňkom Rampasom. Hlavný rozhovor čísla je tiež v češtine, rozprávame sa so zakladateľom Palmknih Jirkom Vlčkom. Verím, že vás publicistika bude zaujímať rovnako ako v predchádzajúcich číslach.

Jupiter teda ide ďalej, no my práve teraz potrebujeme vašu podporu. Nie len takú, s akou nás prekvapila Aneta „Riddick“ Čizmáriková, keď na dražbe na Slavcone nechala vydražiť vlastnoručne vyrobeného 21 cm vysokého Hana Sola zaliatého v karbonite a celý obnos venovala Jupiteru (ďakujeme!). Stačí nám poslať poviedky, ako viete z môjho blogu, témou šiesteho Jupitera má byť steampunk. Alebo sťahovať a šíriť odkaz na Jupiera, kým je zadarmo. Získate nám tak potenciálnych čitateľov, ktorí, keď si časopis kúpia, pomôžu k jeho pokračovaniu.

Martin Králík

Komunikace je v příbězích tohoto subžánru velmi důležitá, protože je nutné si předávat informace a poznatky i z jednoho koutu galaxie na druhý. Tímto vynálezem v díle *Blázni z Hepteridy* se stala *gravifonní stanice*. Tajný agent *Mart*, který je na misi na této vzdálené planetě, se svým vedoucím komunikuje právě díky tomuto vynálezu. Šéf přitom sedí ve své kanceláři ve Sluneční soustavě. Stejně, jako když hrdinové příběhu *Smrtonoš* volají *Nemovi* a komunikují s ním přes video, mohou se i takto dorozumívat v *Součkově* románu. Videokonference umožňují komunikaci jak u *Ludvíka Součka*, tak i *J. M. Trosky* pouze ve Sluneční soustavě.

I když je tento způsob cestování vesmírem základním motivem, *Souček* téma rozvíjel dále. Na *Hepteridě* zůstala po prvních obyvatelích vyspělá technologie, která dokáže přepravovat osoby nebo věci na daleké vzdálenosti nejen skrze prostor, ale i čas, a byl jednoduše pojmenován jako časoprostorový tunel. Tento způsob poslouží na konci příběhu k cestě časem, která je také hojně využívána ve sci-fi literatuře.

První cestu časem podnikl spisovatel *Herbert G. Wells* v románu *Stroj času*. Právě tento spisovatel je v díle vícekrát zmiňován a není proto s podivem, že *Souček* si vypůjčil jeho nápad. Ale nejen vesmírné lety můžeme nalézt v klasických světových dílech, jedná se také o motiv kolonizace jiných planet a budování vesmírných stanic. I toto nalezneme v *Bláznech z Hepteridy*.

Na oběžné dráze Země obíhá vesmírná stanice *Terra III* a je popisována jako vytřížená mnohoúčelová dopravní tepna 25. století, která slouží nejen jako přistávací dok pro vesmírné lodě nebo překladiště nákladu, ale také jako výletní místo milenců, kteří „*zatěžovali provoz početných vyhlídkových restaurací, kochající se od počátku kosmověku sice naprosto všedním, ale nikdy úplně nezevšednělým pohledem na modrou kuličku tam dole.*“⁷⁰

Nejen lidskou technologii můžeme vidět v tomto díle. Na planetě *Hepterida* se objeví cizí loď, kterou lidé nepostavili a tak se oprávněně domnívají, že jde o mimozemšťany. Vesmírné pravidlo je popisováno takto: „*podobala se tvarem vřetenu a svými zjevně aerodynamickými liniemi i zlatou barvou se lišila od všech typů pozemských strojů.*“⁷¹ Proto toto setkání s neznámým plavidlem vyvolá velký rozruch a na *Hepteridu* přivolá šéfa Centrály, přestože se nemůže vrátit zpět na Zem. Žene ho právě lidská touha být prvním člověkem, který prove-

de kontakt s cizí mimozemskou civilizací a uzavře s ní mírovou smlouvu.

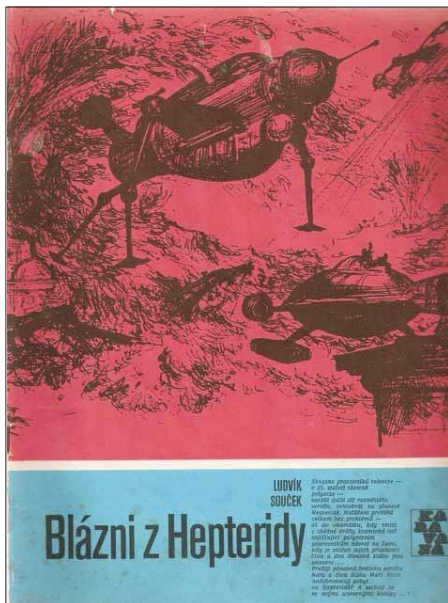
Ludvík Souček se oproti *J. M. Troskovi* nepouštěl do fantaskního popisování exotických mimozemšťanů. I přesto, že v jeho budoucnosti lidstvo kolonizovalo známou galaxii a osídlilo spousty planet, v jeho vesmíru se neobjevují inteligentní mimozemšťané, jen zvířata žijící na těchto planetách a lidé, které změnilы podmínky života na jiných planetách.

Ovšem za nejinteligentnější bytosti lze považovat „*hvězdice*“, na které narazí unesený štáb cizí lodě. Jsou zde popisováni jako: „*Podobali se nejspíše mořským hvězdicím s rozpětím slušné dva metry, přičemž všechna ramena byla na koncích opatřena jakýmsi rohovitými háky. Uprostřed, kde se pět ramen stýkalo – a. to bylo nejúděsnější a nejdopornější – bylo cosi jako obličej: dvě špičaté hnědé plošky, zcela zakryté kožním záhybem a sloužící patrně zraku, a pod nimi dvě horizontální štěrbiny, rytmicky se vchlípující a vchlípující jak kapří tlamka. Těla těch potvor byla bělavá a na pohled houbovitá asi jako svalová hmota hepteridských turů.*“⁷²

Autor nebyl příliš nápaditý při vymýšlení mimozemských tvorů, spíše naopak. Své hvězdice si propůjčil z pozemských mořských tvorů, jen jim přidal „obličej“. *Hepteridský tur*, který je zmíněn v ukázce, byl již vymyšlen známým autorem sci-fi *Herbertem G. Wellsem*. *Souček* se touto podobností netají, ústy postavy *Marta* zcela jasně poukazuje na to, že se inspiroval románem *První lidé na Měsíci*, dokonce nám cituje pasáž téhož románu popisující *Wellsovy měsíční tury*, kteří byli předobrazem k *turům hepteridským*.

Autor si ovšem nedostatek exotických mimozemšťanů vnahrazuje roztodivným vzhledem lidí, kteří obývají různé planety. Například tajemní agresivní tvorové, ze kterých se nakonec stanou lidé, jsou popisováni: „*Všichni mužové (pokud mohla Kara soudit, šlo výhradně o muže) byli obrovského vzrůstu, v každém případě hodně přes dva metry, spíše vyzábělých než štíhlých postav a nápadně bledých, takřka křídově bílých tváří, do nichž se propadaly jako dvě tůň velké výrazné a tmavé oči. Vlasový porost byl (mírně řečeno) skromný.*“⁷³

Ludvík Souček také upravuje vzhled lidí podle různorodých podmínek planet, na kterých by měli lidé žít. Tím se tak vyhýbá vymýšlení fantaskních tvorů. Přesto v příběhu zachytil lidskou touhu po seznámení se s inteligentními mimozemšťany. Sa-

70 SOUČEK, L. *Blázni z Hepteridy*. Praha: Baronet, 2000, s. 83

71 Tamtéž, s. 23

72 SOUČEK, L. *Blázni z Hepteridy*. Praha: Baronet, 2000, s. 48

73 Tamtéž, s. 154

motný první kontakt je velkým motivem space opery, který již delší dobu spisovatelé využívají. Objevuje se v mnoha světových klasických dílech tohoto žánru. Prvním spisovatelem, který tento motiv použil ve světové sci-fi literatuře, je právě v díle *War of the Worlds* (Válka světů – 1898) **Herberta G. Wellse**⁷⁴, ten byl prvním, kdo tento motiv použil a rozvinul.

V díle *Součka* je to více umocněno faktem, že v jeho galaxii nejsou žádné jiné známky inteligentního života, což se má změnit okamžikem, kdy se objeví neznámá loď, kterou lidstvo nepostavilo. Ani *Součkovi* neunikne motiv „vševesmírné“ unie.

V díle je to svaz planet kolonizovaných lidmi a hlavním řídicím prvkem je takzvaná Centrála, která dohlíží na celou unii. Oproti **J. M. Troskovi** nebo **Isaacu Asimovovi** je však tento motiv na pozadí.

Autor **Ludvík Souček** se ale proslavil jinými romány, plnými dänikenovských záhad.

I když jsou *Blázni z Hepteridy* zcela odlišným dílem, přesto obsahují prvky prostupující celou jeho literární tvorbu. Rozehrává zde klasickou space operu plnou futuristických přístrojů, vesmírných letů, roztodivných tvorů, odehrávající se na cizí planetě a dočkáme se i vesmírné bitvy. Ovšem oproti předchozímu autorovi mu musíme vytknout veliký nedostatek inteligentních mimozemšťanů. Sice zde autor rozehrává motiv prvního kontaktu s neznámou inteligentní rasou, ale později se ukáže, že jde o lidi. A právě lidé jsou *Součkem* vykresleni jako jediná rasa schopná mezihvězdných cest. V té době byla zahraniční space opera v útlumu a ani u nás nebyla velká poptávka po literatuře tohoto žánru. Proto není divu, že **Ludvík Souček** napsal jen jeden román s těmito motivy.

Každou kapitolu románu *Blázni z Hepteridy* uvádí úryvek z románu *Cesta na Měsíc Cyrana de Bergerac*. *Souček* se tak jasně odvolává na slavného zahraničního autora. Zřejmě ale nejvíce se inspiroval známým autorem sci-fi **Herbertem G. Wellsem**. Z jeho díla *První lidé na Měsíci* si vypůjčil tury a přenesl je na dalekou planetu. V příběhu se přímo odkázal na tohoto autora a jeho dílo. Dále se také odvolal na jeho další knihu pojmenovanou *Neviditelný muž*. I když se nejedná o neviditelného člověka pomocí technologie, motiv neviditelnosti zůstává. Obyvatelé *Hepteridy* se stali neviditelní díky svým telepatickým schopnostem. Samotnou cestu časem na konci příběhu můžeme považovat za inspiraci dílem *Stroj času*. I když se zdá, že *Souček* se velmi inspiroval *Wells*ovými díly, přesto je jeho dílo náležitě vybaveno motivy, které se hojně používají ve světových nebo domácích space operách dodnes.

Velkým posunem využívaných motivů space oper oproti **J. M. Troskovi** je fakt, že **Ludvík Souček** se nenechal omezovat jen

Sluneční soustavou, svůj výpravný příběh rozšířil po celé galaxii a lidstvo obohatil o daleko více technologických vymožeností, než tomu bylo v *Zápasu s nebem*.

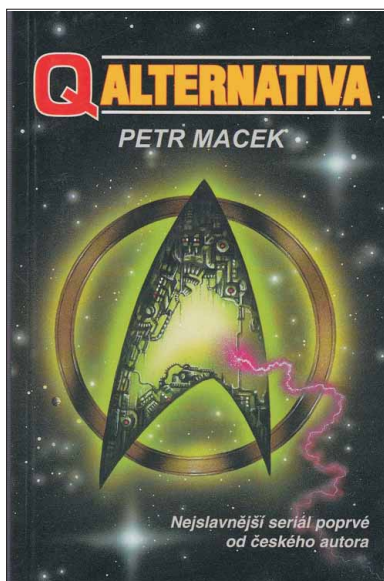
Také příběh *Bláznů z Hepteridy* se odehrává v daleké budoucnosti a lidstvo žije v nudné, ač utopické společnosti. Lačni tak po prvním kontaktu s inteligentními mimozemšťany. To je také další velký posun oproti předchozímu autorovi, který lidskou společnost vyobrazoval jako agresivní a válečnickou, která netouží po kontaktu s jinými civilizacemi, protože je zalehlena sama do sebe.

3.3 Petr Macek

Je českým spisovatelem, novinářem, scénáristou, producentem i příležitostným hercem. Jako začínající spisovatel se v roce 2002 uvedl komerční science fiction zasazenou do populárních sérií *Star Trek* a *Mark Stone*. Do knižní podoby přepsal scénář nízkorozpočtového komediálně-hororového filmu *Marka Dobeše Choking Hazard*, jehož byl produkčním. V tomto filmovém díle vystupoval v komparsu v roli zombie. Jako produkční také spolupracoval na filmu *Karla Coma Experti*. Knihy *Golemův stín* a *Případ dobře vychlazené pomsty* napsal pod pseudonymem **Mackenzie Peterson** a jde o původní příspěvky do edice překladových napodobenin děl o *Sherlocku Holmesovi*. V posledních dílech *Lesk a špína showbizny* a *Fenomén Dáda* se věnuje zpracování

soukromého i profesního života populárních osobností českého showbizny. Pracuje jako šéfredaktor v bulvárním deníku *Aha!* Na přelomu let 2006 a 2007 sehrál malou zápornou roli reportéra v televizním seriálu *Rodinná pouta*, respektive *Velmi křehké vztahy*.

Druhá kniha **Petra Macka Zrcadla** se odehrává ve vesmíru i na cizích planetách a objevuje se v ní více motivů ze žánru space opery. Oproti tomu jeho první kniha *Q alternativna* se odehrává na Zemi v jiné alternativě, a tudíž se v ní objevuje méně motivů z prostředí space opery, proto jsem si vybral román *Zrcadla*. Příběh se odehrává ve vzdálené budoucnosti v období seriálu *Nová generace*. Hlavními hrdiny je kapitán vlajkové lodi *Enterprise Jean-Luc Picard*, komandér *Riker*, android poručík *Dat* a poradkyně *Troi*. Příběh se odehrává při cestování alternativními vesmíry. Před *Enterprise* se objeví neznámá anomálie a poručík *Dat* je unesen do paralelního vesmíru, jeho místo zaujme android *Lore* z onoho vesmíru. *Datovi* se podaří zničit laboratoř, ve které byly vytvářeny anomálie na cestování mezi vesmíry, a vrátí se domů. Na pozadí příběhu se odehrává jak vyšetřování sabotáže výzkumné základny na nedaleké planetě *Slendrian*, tak i romantický vztah dvou členů posádky.

Všechnu technologii používanou v sérii *Star Trek* již vymyslel **Gene Roddenberry** v šedesátých letech a v průběhu času prošla nemalou inovací. Společnost je vyobrazena jako mírumilovná, přesto své lodě vyzbrojuje pro případ útoku.

Oproti **Ludvíku Součkov**í ovšem lidé pokročili dále a nevlastní atomové hlavice, ale daleko vyspělejší zbraně, jakými jsou „fázery“ a „fotonová torpéda“. Právě s těmito zbraněmi se ve vesmíru bojuje a slouží k ničení nepřátelských lodí, což autor též použil ve svém románu. Samotný „fázer“ je klíše ve zbraních světové sci-fi literatury, moderní hrdinové všech space oper mají po vzoru *Star Treku* zbraň, která jim dovolí nepřítele omráčit nebo jej zabít. Před touto inovací znali pouze paprskomet, který dovoľoval usmrtit nepřítele⁷⁵.

Dalším klasickým klíše space oper jsou „silová pole“ (force fields), které prvně použil E. E. „Doc“ **Smith** ve svých dílech⁷⁶. I v popisovaném románu se silová pole používají a ty dokáží obklopit celou loď, takže ji ochrání před útokem, což je využito právě při soubojích ve vesmíru.

Známým motivem sci-fi literatury jsou roboti, vymyšlení českým spisovatelem **Karlem Čapkem**. Ve *Star Treku* je to pak termín „android“, což je robot podobající se člověku dovořený organickými nebo jen umělými látkami.

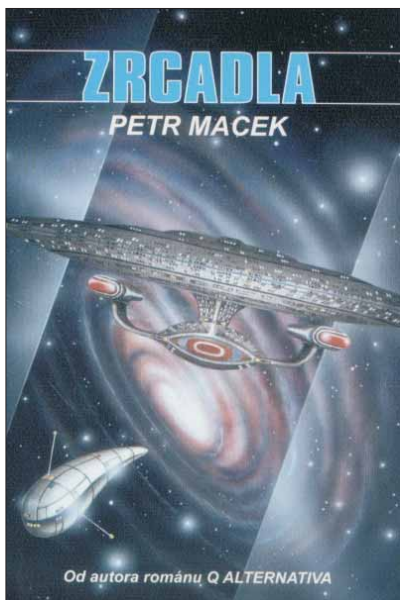
První moderní použití tohoto výrazu se přisuzuje spisovateli **Jacku Williamson** v díle *The Cometeers* (Komeťan – 1936), ovšem způsobil ho až **Capitan Future Edmonda Hamiltona**⁷⁷.

V knize se seznámíme s androidy *Datem* a *Lozem* z paralelního vesmíru. Oba dva se velmi podobají lidem a jsou tvořeni umělými látkami. V příběhu má velký význam „pozitronický mozek“, geniální vynález, který umožňuje androidovi samostatně myslet a nikdo jiný ho nedokáže znovu postavit. Vedle androida *Data* se v příběhu setkáváme s mimozemšťany nazývanými *Borgové*. Jsou to takzvaní *kyborgové*, lidé vylepšení mnoha technologickými implantáty. V románu jsou popisováni jako „napůl stroje měnící obyvatele na stroje podobné sobě.“⁷⁸

První román, který popisoval souznění člověka se strojem, bylo dílo *The Clockwork Man* **E. V. Odleho** (Mechanický muž – 1923), ovšem až *As Man Becomes Machine* **Davida Rorvika** (Jak

se člověk stává strojem – 1971) způsobil termín *kyborg* ve sci-fi literatuře⁷⁹.

Dalším motivem space oper, který **Petr Macek** využil ve svém díle, jsou takzvané „červí díry“. V našem případě jde o trhlínu, skrz kterou je možno cestovat do alternativního vesmíru. V románu autor tento jev popisuje: „V prostoru několika kilometrů před přídíl se vlnil vesmír. Alespoň tak to vypadalo,

černá hmota se v jednom bodě napínala a smršťovala, tvořila kolem sebe vlny, a ty se kaskádovitě rozlévaly do všech směrů. Úkaz zářil tlumeným fialovým světlem, jehož intenzita se měnila s postupujícími deformacemi do šarlatova.“⁸⁰ Prvním, kdo použil koncept cestování pomocí červí díry, byl **Adrian Berry** v díle *The Iron Sun: Crossing the Universe through Black Holes* (Železná slunce: Přeletět vesmír skrz černou díru – 1977)⁸¹.

Pro let vesmírem na jiné planety se ve space operách používají lodě a ani tady tomu není nijak jinak. Ty používají takzvané „warp pohon“. Dovoľuje jim překročit rychlost světla, a tak mohou zdolet větší vzdálenosti. V románu ho autor více nerozebírá, na rozdíl od **Troskova** díla, protože je kniha psaná pro fanoušky, kteří už jsou se všemi technologiemi obeznámeni. *Warp pohon* zde není ani popisován jako nový vědecký objev, a tudíž stojí na pozadí příběhu jen jako využívaný motiv dopravy. Také se dozvíme o „runaboutech“, což jsou menší plavidla využívaná pro let na krátké vzdálenosti nebo pro pohyb po planetách.

Velmi často se v románu využívá takzvané „teleportace“, což je technologie, která dovoľuje ihned „přenést“ objekty nebo lidi na krátké vzdálenosti. V terminologii sci-fi literatury jde o již velmi často používaný způsob cestování. Ve *Star Treku* se transportování používá na přenašení výsadku na planety, které chce posádka zkoumat. Prvním, kdo použil pojem „teleportace“, byl **Charles Fort** v díle *Wild Talent* (Divoký Talent – 1932), ovšem tam nešlo o přenos objektů na vzdálenosti pomocí technologie, ale pomocí telekineze. Až poté autor **Lan Wright** popsal teleportaci pomocí technologie, a to ve svém díle *Transmat* (1960), kde přístroj pracoval na principu radia⁸².

Oproti předchozím autorům měl **Petr Macek** jednu výhodu, a tou je předem známý vesmír, jenž má vymezené hranice a pravidla. Stejně jako je „*Troskova*“ Sluneční soustava bohatá na ži-

75 CLUTE, J. – NICHOLLS, P. *The Encyclopedia of Science Fiction*. New York: St. Martin, 1995. s. 2421

76 Tamtéž, s. 822

77 Tamtéž, s. 64

78 MACEK, P. *Zrcadla*. Plzeň: LASER-books, 2004, s. 32

79 CLUTE, J. – NICHOLLS, P. *The Encyclopedia of Science Fiction*. New York: St. Martin, 1995. s. 547

80 MACEK, P. *Zrcadla*. Plzeň: LASER-books, 2004, s. 10 – 11

81 CLUTE, J. – NICHOLLS, P. *The Encyclopedia of Science Fiction*. New York: St. Martin, 1995. s. 246

82 Tamtéž, s. 1466

vot, tak podobná je i galaxie ze světa *Star Treku*. V daleké budoucnosti již lidstvo kolonizovalo vesmír a navázalo kontakt s jinými inteligentními mimozemšťany. Ti mají svou jasně danou historii, technologii a způsob chování, které musel autor dodržovat. Cizí život je zde velmi bohatý, a proto se můžeme v průběhu setkat nejen s lidmi, ale také se lstivými *Romulany*, bojovnými *Klingony* a s mnoha dalšími rasami. I přesto, že je zde tolik mimozemšťanů, nejsou v románu nijak blíže popisováni.

Telepatie nebo empatie je motivem světových space oper využívaným již delší dobu. Nemůžeme se divit, že se ve vesmíru *Star Treku*, který je tak bohatý na různé formy života, nacházejí rasy s telepatickými schopnostmi. V románu je telepatii obdarována rasa „*Betazoidů*“, která je na lodi zastoupena poradkyní *Deanou Troi*.

I ve vesmíru *Star Treku* je potřeba komunikovat na velké vzdálenosti, protože lidstvo kolonizovalo rozsáhlou část galaxie. V příběhu se na tyto vzdálenosti komunikuje pomocí *subprostoru* a dají se jím odesílat jak zprávy, tak videohovory. V románu je tento druh komunikace hojně využíván. Termín *subspace* poprvé použil v space opeře *Islands of Space* (Ostrovy vesmíru; 1931) americký spisovatel *John W. Campbell jr.*

Gene Roddenberry ve svém televizním seriálu použil také další motiv klasických space oper, a tím je velké meziplanetární spojenectví. Ve *Star Treku* je to federace planet, což je společenství mnoha mimozemských ras včetně lidí. Tento motiv je použit i v románu *Petra Macka* a prochází celým dílem. I jiné rasy mají svá společenství, která nejsou v románu nijak významněji popisována a pro další vývoj děje nejsou důležitá.

V *Mackově* space opeře můžeme najít jak vesmírné lodě, bitvy a přestřelky laserovými zbraněmi, tak i řešení spleť vztahů. Vzhledem k tomu, že *Star Trek* má předem jasně daný vesmír, plný známých pravidel, která jsou mezi fanoušky po celém světě striktně vyžadována, nemůžeme se divit, že *Petr Macek* měl při psaní románu pevně vymezené pole, které nemohl překročit. Přesto se mu povedlo napsat příběh, jímž může směle konkurovat zahraničním románům z tohoto prostředí. Z příběhu je naopak patrné, že je se světem *Star Treku* obeznámen, a nemůžeme mu vytknout odklon od zákonitostí vesmíru, na které jsou fanoušci zvyklí.

Je zcela nezpochybnitelné, že se autor nechal inspirovat samotným seriálem, který se vysílal na televizních obrazovkách. Přestože použil prvky klasických space oper, které jsou ve světové literatuře tohoto žánru již známé a zaběhnuté, není v románu patrné, že by se nechal inspirovat některými dalšími světovými klasiky tohoto subžánru, jako tomu bylo například u

J. M. Trosky nebo *Ludvíka Součka*. *Petr Macek* napsal román, který v kontextu světových děl vycházejících ze *Star Treku* není ničím výjimečný a do toho prostředí dobře zapadá.

3.4 Jiří Walker Procházka

Patří k nejvýraznějším novým autorům, kteří se prosadili po listopadové revoluci⁸³. Ve svých začátcích byl výrazně ovlivněn *kyberpunkem*, což je patrné z jeho první povídky vytištěné v časopisu *Ikarie* roku 1990, *Rox 'n' Roll*.

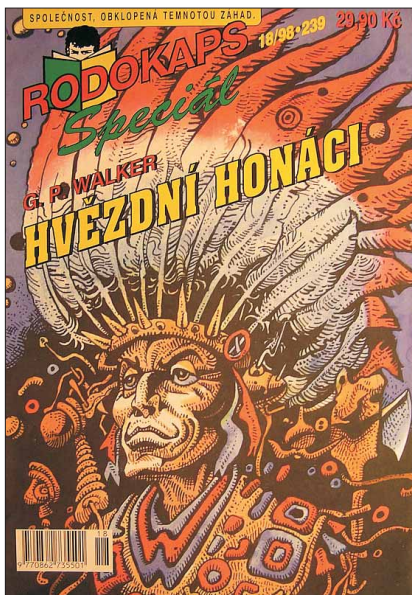
V roce 1991 vyšel soubor povídek *Tvůrci času*. Hlavními díly této sbírky jsou tři kyberpunkové povídky *Pražský průnik*, *Rox 'n' Roll* a *Kybernátor*. Téhož roku vydává pod pseudonymem *George P. Walker* dobrodružný román z prostředí fantasy *Ken Wood a meč krále D' Sala*, v němž se filmový kaskadér *Ken Wood* ocitá na cizí planetě, aby se dostal do středu velkolepého boje dobra se zlem.

O rok později vychází pokračování s názvem *Ken Wood a perly královny Maub*, které se z velké části odehrává na moři. Roku 1996 zpracoval po svém způsobu výpravnou galaktickou space operu s názvem *Hvězdní honáci*. Svou dosavadní povídkovou tvorbu a rozsáhlou novelu ze světa *Transmise* vydal

v objemné sbírce *Totální ztráta rozměru*, která vyšla roku 2004. Svoji povídkou *Jablka z Beltamoru* přispěl do známé sci-fi série o *Marku Stoneovi*. Jeho práce se také objevily ve sbornících *Rigor Mortis*, *Je dobré být mrtvý* nebo v kyberpunkové antologii *Punk Fiction*. Se svými pracemi se účastní velkolepě pojatých antologií *Legendy české fantasy*, *Pod kočičími hlavami* či *Imperium Bohemorum*. Ve sbírce *Hvězdy české sci-fi* vyšla další novela z kyberpunkového cyklu s názvem „... v srdci svém horoucí pekle“ – aneb *Rox'n'Roll* v červené.

Společně s *Miroslavem Žambochem* vymysleli a od roku 2005 vydávají knižní sci-fi řadu *Agent JFK*, do níž *Procházka* přispěl díly *Není krve bez ohně* (2005), *Armády nesmrtelných* (2006), *Podhoufí smrti* (2007). Mimoto se podílel, jako autor většiny písňových textů, na vzniku muzikálu *Malý princ* podle slavné *Saint-Exupéryho* knihy. V letech 1997, 2002 a 2004 získal tři ocenění Akademie science fiction, fantasy a hororu, roku 1991 také cenu *Ludvíka Součka*.

V ději románu *Hvězdní honáci* se lidstvu otevřela cesta ke hvězdám. Hyperprostorová stvoření, důvěrně přezdívaná „krávy“, mohou ve svých útrokách přenášet lidi, stroje i suroviny. Kdo ovládá krávy, ovládá celou Galaxii. V knize *Jiřího W. Procházky* najdeme přestřelky s futuristickými zbraněmi v pravé poledne, indiány kouřící dýmku míru a stádo krav, které se žene přes půl galaxie, jako když kovbojové hnali dobytek na pře-

83 ADAMOVIČ, I. *Slovník české literární fantastiky a science-fiction*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství R3, 1995, s. 184

riích Divokého západu. V této space opeře křížené s westernem se otevírá vesmír plný planet.

I když jsou v příběhu hlavním „transportním“ prostředkem vesmírná stvoření nazvaná krávy, lidé přesto mají vlastní lodě, se kterými mohou cestovat napříč vesmírem. Hvězdní honáci, jak jsou pojmenováni lidé starající se o tato stvoření, vlastní stroje připomínající koně a jsou i tak podobně pojmenováni „*hypernautický oř*“, ale jsou zde i jiné lodě, bitevní křižníky, které využívá všemocná *Společnost* nebo *GALArmy*. Jsou to těžce vyzbrojené lodě, například loď *Trismarck* je nejsilnější loď galaxie a je popisována takto: „*Mohutná loď vypadala jako katamaran s hlavním trupem a dvěma tělesy plováků po stranách. Prostřední konstrukce měla od zádi k přidi dvacet pět mil; a na šířku – od solárních panelů, vysunutých během nebojového letu, přes parabolické nádrže a všechny tři trupy – měřil Trismarck sedmáct mil. Nádhernou architekturu bojové lodi doplňovaly i tak zajímavé detaily, jako třeba dokonale napodobení nýtování lodních trupů z minulého tisíciletí nebo secesně ohýbané palubní zábradlí, v ohybech a křížích obohacené dračími hlavami a figurami polonahých žen.*“⁸⁴

Jak je z ukázky patrné, loď více vzbuzuje dojem dávného mořeplaveckého koraře než nejobávanější vesmírné lodi. Tento dojem umocňuje i popis zbraní: „*Z bočních stěn trčely černé baserové věže, jejichž soustředěná palba by rozkrojila planetu Fountain jako vánoční jablko. Energetické kanóny, umístěné v dělových věžích na přidi i na zádi po vzoru prastarých námořních bitevních lodí, vyhlížely jako středověké mořdřívě, a hrozny plazmometů zase vypadaly jako naježení dikobrazí. Aerodynamické tvary lodních nástaveb se ve vakuu zdály být zbytečné, ale každý záhyb, každý výstupek pancéřování měl svůj účel zvláště při paprskových útocih nebo při náletu turbulentních min.*“⁸⁵

V prologu se dozvídáme, že jako „palivo“ pro vesmírné krávy se používají různá slunce, jejichž záření zvířatům prospívá, a samotná cesta je vylíčena jako: „*V obloze zaplněné světelnými výboji bezpočtu barev se během nepostřehnutelného okamžiku zjevil temně rudý, vibrující otvor. Kruhová brána do pekla dimenzí, z něhož se za stanovený časový úsek opět vynoří celé stádo na stanoveném místě; na místě, kde je ho třeba nejvíce. Vnitřní stěny tunelu matně opalizovaly a ta mírná záře umožnila lidem na okamžik pohlédnout do jiných světů.*“⁸⁶ Přechodu do sub-prostoru se ve světové literatuře použí-

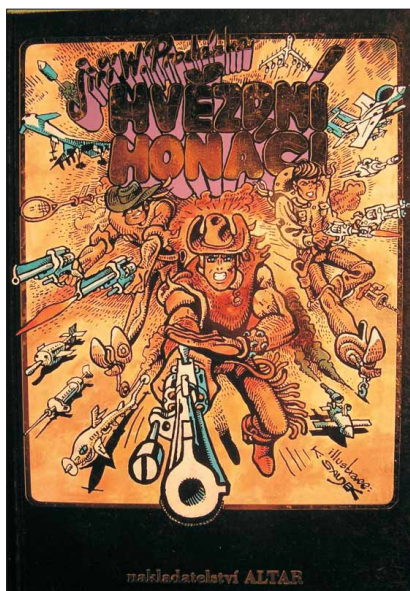
vá často. První, kdo tento motiv popsal, byl **John W. Campbell** ve svých *Islands of Space* (Ostrov vesmíru – 1931).

I celý koncept cestování v románu *Hvězdní honáci* více než vesmírnou cestu se zastávkami na různých planetách připomíná zámořskou plavbu do Ameriky. To vše je dobře doplněno motivy westernu, které jsou vedle motivů space opery v tomto díle hojně využívány. Na planetě se cestuje futuristickou lokomotivou nazývanou *biomotiva*, což se v díle dobře vyjímá, vyřizování sporů se řeší pomocí přestřelky, i když s vyspělými zbraněmi, stejně jako tomu bylo na Divokém západě. Na planetě *Shell* dokonce žijí lidé, kteří se chovají a vypadají jako indiáni. Samotné názvy planet, jako *Little Big Valley*, tento motiv ještě umocňuje. Inspirace westernovými náměty není ojedinělá a tyto motivy využívají i jiní autoři. V současné době můžeme podobná díla vidět například v televizním seriálu *Firefly* (2002) **Josepha Whedona**. Přesto prvním spisovatelem, který vytvořil westernově laděnou space operu, byl **Clifford D. Simak** v díle *The Asteroid of Gold* (Asteroid ze zlata – 1932), ve kterém zlatokopové, podobně jako na Klondike hledali zlato v asteroidu⁸⁷.

Stejně jako na Divokém západě byly omezené možnosti komunikace na velké vzdálenosti, tak i v románu *Hvězdní honáci* autor tuto skutečnost zachoval. Lidstvo na jiných planetách nekomunikuje s dalšími světy, jedinými informačními prostředky je pro ně televize, která vysílá na všech obydlených planetách, případně dalším zdrojem informací jsou vydávané galaktické noviny.

Jiří W. Procházka si ve vymyšleni fantaskních výtvorů nestavil meze. Jeho vynálezy se více než technologickým přístrojům podobají zvířatům. Na začátku se setkáme s *biomotivou*, lokomotivou s biologickými prvky.

V románu je popisována spousta fantaskních zvířat, která jsou spíše výsledkem autorova zkřížení nám známých tvorů, například takzvané skákající želvy nebo jiných podobných bytostí. Každá bytost plní v příběhu svůj účel. Například křemikové bytosti z bohaté planety Koh-i-nooru II připomínají dávné dinosaury. Na planetě *Shell* narazíme na velkého brouka, kterého indiáni pojmenovali jako „*Pán Much*“ a je popisován: „*Obrovský brouk, vyšší než mužská postava a dlouhý jako pět oštětů, zhluboka dýchal. Za hlavou měl po stranách kovové žábry, z nichž se v pravidelných intervalech valily obláčky žlutavých výparů, páchnoucích jako Jezero smrti v Orangestone. Žábry se nadzvedávaly a klesaly s mírným hvízdotem.*“⁸⁸

84 PROCHÁZKA, J. W. *Hvězdní honáci*. Praha: Altar, 1996, s. 42

85 Tamtéž, s. 42

86 Tamtéž, s. 73

87 CLUTE, J. – NICHOLLS, P. *The Encyclopedia of Science Fiction*. New York: St. Martin, 1995. s. 115

88 PROCHÁZKA, J. W. *Hvězdní honáci*. Praha: Altar, 1996, s. 82

Nejdůležitějším stvořením v knize jsou však vesmírné krávy, které umožňují ve svých útrobách přepravovat lidi nebo stroje: „V rudnoucí atmosféře se pomalu zhmotňovala nesmírná těla. Obrovské fosforeskující objekty, každý o délce přes pět set astromil, připomínaly krávy jen vzdáleně. Spíš bych jim říkal prasata, uvědomil si Joe. Ale už za chvíli, když se jedna z krav natočila bokem, spatřil rohovi, připomínající ohromný temný srpek měsíce, který se vznášel pár set yardů nad hlavou krávy.“⁸⁹

Tyto bytosti se mohou také podle situace proměňovat do různých fantaskních tvarů: „Teletí se místo tlamičky s trojitými nozdrami začal dovnitř tvarovat ohromný trychtýř. Když celá třetina telete vypadala jako medúza, obklopilo mládě vyhlédnutou rostlinu a přisálo se takřka až k povrchu planety. Telecí tělo začalo pulsovat a měnit barvy od růžové přes oranžovou až k sytě rudé.“⁹⁰

Dozvíme se také o rostlinách podobných kaktusům, které obsahují mikroskopické množství látky jednoduše pojmenované jako *kraví droga*. Tato látka je silně návyková pro lidský organismus, ale vesmírným krávám pomáhá lépe se pohybovat a zorientovat ve vesmíru. Tato droga silně připomíná rostlinu s názvem *koření* z knižní série *Duna* (1965) Franka Herberta. V tomto klasickém sci-fi díle se na vzdálené planetě jménem *Arrakis* pěstuje bylina, která pomáhá fantaskním tvorům navigovat mezihvězdné cesty. Procházka tohoto motivu využil i ve svém díle, i když oproti Herbertově *Duně* se celý příběh netočí kolem této drogy.

Příběh je plný roztočivých tvorů žijící na jiných planetách, ale motiv prvního kontaktu s fantaskními mimozemšťany, který je tak obvyklý pro příběhy space opery, tu zcela chybí. I když se zde dočteme o lidech, kteří vypadají jen trochu odlišněji, než jsme zvyklí, stále se jedná o lidi a ne o jiné druhy.

Způsob cestování vesmírem pomocí organických bytostí není ve sci-fi příbězích nikterak neobvyklý. Hrdinové kanadského televizního seriálu *Lexx* (1997 – 2002) cestovali vesmírem uvnitř organické vesmírné lodi, v románu *Tin Woodman* (1979) Davida Fredericka Bischoffa hrdinka objeví živou mimozemskou loď.

Ani v tomto díle nechybí motiv společenství, i když je to jen sdružení všech lidí na různých planetách, které kolonizovali. Jmenuje se stroze *Galaxtická unie* a vše se rozhoduje v parlamentu. V tomto seskupení pracuje i organizace podobná současné OSN, která si říká *Organizace Spojených Světů*. Vojskovou silou unie je takzvaná *GALArmy*, která by měla dohlížet na pořádek vně společenství.

Nadnárodní společenství stojící nad zákony unie je další motiv, který se ve světových dílech objevuje častěji. Například se o společenství dočteme v povídkách *I, Robot* (1940) již několikrát zmíněného autora Isaaca Asimova. V tomto díle nadnárodní společenství vyráběla právě roboty.

Ovšem v díle Jiřího W. Procházky s prostým názvem *Společnost* tato monopolní komunita řízená zápornou postavou *hrabětem Kuzněcowem* vlastní spousty bitevních lodí a sleduje jen své vlastní záměry: zcela ovládnout přepravní trasy ve vesmíru a zničit hvězdné honáky spolu s jejich kravami.

Jiří W. Procházka napsal zajímavé dílo, kde hvězdní honáci ženou krávy přes půl galaxie, stejně jako na Divokém západě kovbojové hnali dobytek přes širé prerie, a indiáni ve svých týpí kouří dýmku míru společně se svými bratry na důkaz přátelství.

Celý tento román evokuje svět tehdejšího Divokého západu, jako by se autor snažil napsat novodobé westernové dílo, ale ozvláštnit ho o prvky space opery, které rozměr díla posouvají dále.

Motivy příběhu *Hvězdní honáci* dokládají autorův vztah k prostředí sci-fi literatury, se kterým je velmi dobře obeznámen. Ve svém díle obratně využívá motivů, které jsou pro tento druh literatury specifické. I jeho technické vynálezy vypadají více fantaskně a imaginárně, než tomu bylo například v díle Ludvíka Součka. Tam se možnosti těchto výtvorů zdály uvěřitelnější a reálnější.

Vesmír honáků je sice plný fantaskních a nebezpečných tvorů, ale v příběhu nejsou známi žádní inteligentní mimozemšťané. Ve vesmíru *Bláznů z Hepteridy* také nejsou kromě lidí žádní další inteligentní tvorové, ale jsou zde aspoň náznaky v podobě výtvorů, které odkazují na vyspělou rasu žijící na cizí planetě.

Na rozdíl od Jiřího W. Procházky již dříve zmiňovaný Ludvík Souček ve svém díle vykreslil touhu lidí po navázání kontaktu s mimozemskými civilizacemi. U Procházky tento základní motiv klasických světových space oper chybí a lidstvo nežene za poznáním jiných ras.

Předchozí dva autoři se více či méně hlásili k inspiraci jinými autory, jak světovými, tak i českými. V románu *Hvězdní honáci* se Jiří Walker Procházka jinými autory nechává ovlivňovat a využívá klasické motivy jejich děl, se kterými je zcela jistě dobře obeznámen, ale k této inspiraci se nepřiznává.

3.5 Robert Fabian

Tento autor je mezi fanoušky military sci-fi velmi známý, přesto se o jeho osobě mnoho neví. Podle vyjádření nakladatelství *Straky na vrbě* je to záměr, autor chce zůstat v anonymitě⁹¹. Jistě není náhodou, že si vybral právě toto odvětví sci-fi literatury. V jednom z rozhovorů, otiskném v antologii *Třpyt mečů, záblesk laserů*, prozradil, že má k armádě a jejímu prostředí velmi blízko; základní vojenskou službu absolvoval jako tankista, poté téměř šestnáct let pracoval ve státní službě, kde přicházel do styku se zbraněmi. Hodně se zajímá o válečné konflikty, armádní výzbroj a výborně se orientuje ve vojenské terminologii⁹².

89 PROCHÁZKA, J. W. *Hvězdní honáci*. Praha: Altar, 1996, s. 10

90 Tamtéž, s. 14

91 Heslo Robert Fabian. In *Neviditelný pes* [online]. CZE, 04.01. 2010 [cit. 2011-02-08]. Dostupné z: <neviditelnypes.lidovky.cz/lide-robert-fabian-03z/p_scifi.asp?c=A091223_000923_p_scifi_hpe>.

První *Fabianovou* knihou, kterou se uvedl na poli literární fantastiky, byla *Mariňáci* (Straky na vrbě 2000). Dílo způsobilo veliký rozruch a ze zcela neznámého autora se rázem stal velmi žádaný spisovatel⁹³.

O dva roky později u stejného nakladatelství vydal román *Planeta mezi dvěma slunci*, který je kombinací survival hororu a sci-fi. Netrpělivě očekávaná druhá kniha bohužel příliš nesplnila nároky příznivců military sci-fi. V roce 2005 vyšel dvoudílný román *Carpe Diem* opět u téhož vydavatele (Straky na vrbě – 2005). Příběh čtenáře znovu zavede do již známého vesmíru z prvního díla – *Mariňáci*. Nejde však o jeho pokračování, přestože v centru dění je tatáž vesmírná námořní péchota, tentokrát autor pracuje s jinou vojenskou četou.

Roku 2007 vydává dalším román na pokračování, *Hvězda*. Ta sice souvisí s military světem, ale jedná se spíše o detektivní příběh ze známého vesmíru. V antologii *Třpyt mečů, záblesky laserů* (Straky na vrbě – 2008) se objevila zatím jeho první a jediná povídka *Epizit*. Jde o krátký text popisující zkoumání artefaktů dávné mimozemské civilizace a objevují se zde náboženské motivy. Zatím poslední knihu s názvem *Semper fi* vydal ve stejném nakladatelství Straky na vrbě v roce 2009. V tomto příběhu se setkáváme se známým družstvem z knihy *Carpe Diem*.

Robert Fabian ve svém nejnámějším příběhu *Mariňáci* rozehrává drsnou space operu na pokraji military sci-fi, ve které se vojáci vydávají na záchrannou misi do velmi odlehle kolonie galaxie, s níž lidé ztratili kontakt. Všichni příslušníci čety se probudili z kryospánku na svém bitevním křižníku a část mariňáků poté odletěla ve výsadečném člunu na povrch planety. Tam prozkoumávají komplex budov, ve kterých nenacházejí žádné stopy po vědeckých pracovnících, dříve vyslaných ze Země na geologický průzkum planety. Nenalezou zde ani jejich mrtvá těla.

Fabianova prvotina nás zavede na různé planety v galaxii. Autor pro dopravu mezi hvězdami používá hvězdné lodě a vesmírný bitevní křižník nazvaný „*Regulus 5*“. V románu není detailně popsáno, jaký pohon hvězdné lodě využívají. Stojí zde na pozadí a slouží spíše pro rozehrání temného příběhu, ale přesto jsou zde popisována i různá další vesmírná plavidla, včetně malého člunu, se kterým letí posádka na planetu ze svého křižníku.

Doba letu k cílové planetě, stroze označované kódem NSC-274363, není šířeji popisována, pouze se dozvídáme, že

posádka tráví svůj čas ve stázi. Stáze je technologický vynález umožňující cestující posádce hibernovat při překovávání vesmírných dálek a nezestárnout ani o den. V *Mariňácích* Fabian popisuje probuzení ze stáze jako způsob, který je pro posádku nepříznivý a má negativní vliv na svalstvo vojáků.

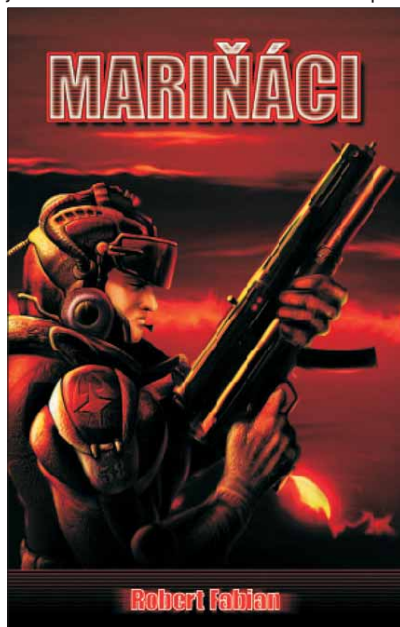
Motiv stázových kójí není v literatuře sci-fi nijak ojedinělý a je využíván již delší dobu, zejména ve světových dílech. V současné době je tento motiv již překonán a vesmírné lodě překonávají rychlost světla, takže jejich posádka nemusí ve stázi trávit dobu letu. Například spisovatel Larry Niven ve svých dílech velmi často popisoval cestování mezi galaxiemi ve stázových komorách jako vizi pro překonání velikých vzdáleností a poprvé ji použil v díle s názvem *Ringworld* (1970)⁹⁴.

Pro let mezi planetami se v tomto díle používá vesmírná loď. Posádka lodí, když doputuje ke svému cíli, použije pro finální přesun na povrch planety menší člun, který je také dobře vybaven. Pro pohyb na samotné planetě posádka nepoužívá vznášedlo, jak by se v budoucnosti očekávalo, ale využívá klasické terénní vozidlo, samozřejmě futuristicky upravené.

První planetou, na které se příběh odehrává, je Mars. V trilogii J. M. Trosky *Zápas s nebem* příběh začíná právě zde. Ve *Troskově* vizi je Mars obydlen inteligentními mimozemšťany a rozdělen na dvě poloviny, pacifistickou *Agirovskou* a ovládanou diktátorem *Démonem*. Zatímco ve *Fabianově* vizi je tato planeta velmi potměšlá, kolonizovaná lidmi a využívaná jako přepravní stanice Země. Pod povrchem se nachází největší město této planety *Nový Port Said*.

Mars jako rudá planeta Sluneční soustavy přitahuje spisovatele již delší dobu a je stále populární v románech, kde bývá povětšinou obydlena velmi rozvinutými mimozemšťany⁹⁵. Prvním dílem, kde byl takto Mars popisován, je *Across the Zodiac* (Za Zodiace – 1880) britského autora *Percyho Grega*. Nad planetou se vznáší velká vesmírná stanice, která slouží jako přestupní bod pro mnoho cestovatelů a překladiště zásilek do jiných kolonií mimo Sluneční soustavu.

V temně laděném příběhu také narazíme na motiv komunikace na velké vzdálenosti. Využívá se k tomu celá síť satelitů, přes kterou se zpráva posílá, a tak může komunikovat vzdálená planeta se Zemí. Ztráta možnosti komunikace je také prvním a velmi zásadním problémem, který musejí hrdinové na své misi vyřešit. Na vesmírné lodí mají satelitní parabolu, která

92 BRONEC, M. (ed.). *Třpyt mečů, záblesky laserů*. Praha: Straky na vrbě, 2008. s. 50-51

93 Heslo Robert Fabian. In *Neviditelný pes* [online]. CZE, 04.01. 2010 [cit. 2011-02-08]. Dostupné z: <neviditelnypes.lidovky.cz/lide-robert-fabian-03z/p_scifi.asp?c=A091223_000923_p_scifi_hpe>.

94 CLUTE, J. – NICHOLLS, P. *The Encyclopedia of Science Fiction*. New York: St. Martin, 1995. s. 1622

95 CLUTE, J. – NICHOLLS, P. *The Encyclopedia of Science Fiction*. New York: St. Martin, 1995. s. 1446

slouží právě k tomuto účelu a posádka ji využívá pro hlášení z planety a pro předávání informací.

Není s podivem, že se v příběhu setkáme s armádní technikou, kterou hrdinové využívají, jsou jimi především ruční zbraně, které sice vypadají jako reálné palné zbraně, ovšem jsou mnohem *futurističtější*. I když se nejedná o velký motiv často využívaný ve space operách, tak i hlavní hrdinové těchto subžánrů mají vlastní fantastní zbraně, nejčastěji laserové pistole.

Počítače jsou typickým prvkem sci-fi literatury a pro úspěš-

né vesmírné lety zcela nezbytné. Počítač Roberta Fabiana automaticky řídí let vesmírné lodi po celou dobu kryospánku posádky. Počítač tak obstarává za posádku veškeré potřebné činnosti. V příběhu je familiérně označován jako *matka* a jeho popis silně připomíná výpočetní stroj, který jsme mohli vidět ve filmu *Alien* (Vetřelec; 1979) Ridleyho Scotta. Tam byl palubní počítač vesmírné lodi dokonce stejně pojmenován.

Robert Fabian ve svém díle *Mariňáci* představuje temnou military sci-fi s prvky space opery. Hrdinové, mariňáci letí na odlehlou planetu a řeší, co se stalo s výzkumnou stanicí na povrchu. I když děj románu odpovídá žánru military sci-fi literatury, je obohacen o prvky ze subžánru space opera, které jsou hojně využívány mnohými světovými autory.

Z děje je zcela jasné, že je autor se sci-fi povídkami a motivy obeznámen a obratně je využívá. Fabian popisuje stroje, technologie i chování výsadkové jednotky velmi obratně a dokazuje tak, že se ve vojenském prostředí velmi dobře orientuje. Autor vykresluje chování vojáků, jejich řeč i bojovou taktiku velmi autenticky. Atmosféra příběhu se podobá známému sci-fi filmu *Alien* režiséra Ridleyho Scotta.

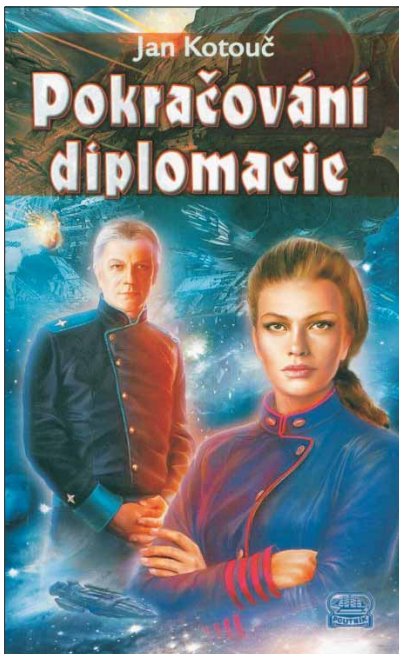
3.6 Jan Kotouč

Jan Kotouč je mladý spisovatel, který se po dlouhou dobu pohybuje ve fanouškovském prostředí sci-fi literatury i televizní tvorby. S publikováním začal na internetovém serveru *jediland.cz*, kde pod pseudonymem *Johnak Wheeliak* vydával povídky ze světa *Star Wars*. Čtenářskou obec na sebe upozornil v roce 2009 prvotinou s názvem *Pokračování diplomacie*, kterou vydalo nakladatelství *Poutník*. V lednu letošního roku mu pod názvem *Příliš blízké setkání* vyšla zatím jeho poslední kniha jako příloha časopisu *Pevnost*.

Jde o rozšířenou verzi románu, se kterou roku 2008 získal literární cenu *Karla Čapka* v kategorii novela. Příběh vypráví o důstojnici *Vivian Evans*, která je vyslána spolu se skupinou vědců pokusit se navázat přátelský kontakt s mimozemskou

rasou, která doposud na lidi pouze střídala. Děj je zasazen do stejného vesmíru jako v díle *Pokračování diplomacie*, ovšem s jinými postavami. Jan Kotouč připravuje pro své fanoušky vydání dvoudílného románu *Tristanská občanská válka*, který bude pokračováním jeho prvotiny. Do časopisu *Pevnost* přispěl i dvěma krátkými povídkami.

Román *Pokračování diplomacie* uvozuje citát pruského generála *Carla von Clausewitze*: „*Válka je pokračováním diplomacie nediplomatickými prostředky.*“ Lidstvo kolonizovalo galaxii a poznalo i jiné mimozemské druhy. Jenže lidstvo se ne-

vzdalo svých dobovatelských tužeb a není náhodou, že děj se odehrává kolem sporu o sluneční soustavu nazvanou *Argonaut*, která je bohatá na naleziště prvku *kiria26*.

Tato látka je ve vesmíru velmi vzácná a má dvojitý využití, používá se jako palivo do štěpných reaktorů nebo jako silný pancíř pro vesmírné lodě. I přes pokusy diplomatického řešení se obě dvě strany, *Astonská unie* a *Ballingtonské společenství*, nevyhnují ostré vesmírné bitvě o získání soustavy. V kosmu se na opačných stranách hledáček zbrani střetávají velitelé, kteří se navzájem obdivují pro taktické dovednosti a odvahu toho druhého – kapitáni *Justina Tarziniová* a *Sean E. Tyler*. Nelze opomenout dvě další důležité postavy, piloty stíhaček – *Justinin snoubenec Alex* a *Tylerova dcera Amanda*. Autor tu vedle velkolepého bitevního divadla rozehrál také osobní příběhy plné emocí.

V díle se setkáváme nejen se spoustou vesmírných lodí, ale i s menšími stíhačkami. Tento motiv se právě využívá ve space operách popisujících velkolepé galaktické bitvy. V románu *Pokračování diplomacie* se také dozvídáme o velkém množství nejrůznějších bojových křižníků, fregat a stíhaček. Přesto ani jeden stroj není širěji popsán, což je na škodu, protože čtenář tak není více vtažen do děje. Bohužel také nepopisuje vyspělé technologie, což velmi dobře dokázal *Ludvík Souček*.

K pohybu lodí ve vesmíru mezi hvězdami se v tomto díle používá „*mimoprostorový generátor*“. Ten je schopen vytvořit takzvané *subprostorové okno*, ve kterém lodě překonávají dlouhé vzdálenosti v krátkém čase. V knize tento motiv autor popsal: „*Lehký křižník Dagger s lehkým zavlněním zmizel v mimoprostorovém okně.*“⁹⁶ Díky tomuto pohonu se hlavní hrdinové mohou dostat na jiné planety a mohou tak v krátké době navštívit mnoho cizích soustav, zejména pak planetu *Argonaut* s její toxickou atmosférou a bohatým nalezištěm žádaných nerostných surovin, o které je veden boj.

Lidstvo za dobu své existence kolonizovalo planety v různých vzdálených částech vesmíru a zřídilo různá společenství.

Komunikace se pro něj tak stala velmi důležitou součástí bytí. Tento motiv ještě více umocňuje hlavní děj příběhu, tedy boj o hvězdnou soustavu, kde se vojáci vyslaní do těchto částí vesmíru potřebují dorozumívat.

Na krátkou vzdálenost, na jakou komunikují mezi stíhačkami a loděmi, používají jen klasické rádiové spojení, stejné jako v reálném světě. Na delší komunikaci, například na spojení hvězdných lodí s mateřskou planetou vzdálenou mnoho světelných let, se používají speciálně upravené *nadvětelné sondy*, které plní funkci technického prostředku v komunikačním spojení.

Jan Kotouč v tomto díle *Pokračování diplomacie* kromě spousty exotických planet popisuje i velkou stanici s názvem *Aurora*, kterou popisuje: „*Aurora se rozpínala na oběžné dráze planety Nuovo Lazio. Byl to dopravní uzel pro civilní i vojenské loďstvo a bylo tu permanentně rušno.*“⁹⁷ Podobně to bylo u *Ludvíka Součka*.

Stanice kolem oběžných drah planet nejsou ve sci-fi literatuře, potažmo ve space operách, nikterak vzácným jevem a ve světových klasických dílech se používají hojně. Prvně se tyto vesmírné stanice objevily v románu *The Brick Moon* (Cihlový měsíc – 1869) amerického autora *Edwarda Everetta Halea* a následně v jeho pokračování *Life in the Brick Moon* (Život v cihlovém měsíci – 1870).

Celý příběh *Pokračování diplomacie* je vystavěn na jednom základním motivu hojně využívaného ve space operách, a tím jsou vesmírné bitvy. Tento motiv je literárními autory oblíbený a často se ve světových dílech klasických space oper objevuje⁹⁸. První náznaky mezihvězdného konfliktu můžeme nalézt už v díle *The Skylark of Space* (Skřivani vesmíru – 1928) již zmiňovaného *Edwarda E. Smitha*.

Toto téma *Kotouč* popsal jako souboj dvou vyspělých znešvářených ras, které proti sobě bojují vyspělými futuristickými zbraněmi jak ve vesmírných lodích, tak i na nejrůznějších planetách a asteroidech.

Dva národy, znepřátelení lidé, spolu válčí nejen na oběžné dráze kolem planety nebo na samotné planetě pomocí vojáků a různých futuristických zbraní, ale k soubojům dochází i v páse asteroidů. Všechny tyto postupy, které využívá autor k rozehrání velkolepé vesmírné bitvy, byly již často použity a i přesto, že nejsou originální, se *Kotoučovi* podařilo je beze zbytku užítkovat.

Z velmi dobře popisované taktiky i průběhu bojů v příběhu *Poslední diplomacie* máme pocit, že se autor dobře vyzná v ar-

mádních hodnostech, vojenské taktice a ve zbraních, podobně tak tomu bylo u *Roberta Fabiana*. Obdobně jako v *Bláznech z Hepterydy Ludvíka Součka*, i v tomto díle jsou nejlepšími zbraněmi atomové hlavice, které se využívají k ničení nepřátelských lodí, lehké stíhačky jsou vyzbrojeny iontovými děly. Ovšem v románu máme možnost se setkat i se spoustou jiných, méně futuristických zbraní, jakými jsou například naváděcí rakety *Seeker*. Boje probíhají nejen ve vesmíru, ale příběh nás zavede i na planetu *Argonaut*, kde je popisován též boj mariňáků a jejich „vylodování“ na povrch planety.

Vesmír popisovaný *Janem Kotoučem* je kolonizován nejen lidmi, ale i mimozemským životem. I když se jedná o častý motiv space oper, přesto se v románu o těchto mimozemšťanech dozvíme málo. V *Poslední diplomacii* je zmínka o třech cizích vyspělých druzích, *Hunech*, *Finatech* a *Narganech*. O každé rase se píše ale jen okrajově; *Finraté* jsou mírumilovná a obchodující rasa, *Hunové* jsou zase naopak agresivní a napadají cizí lodě, *Nargaronové* jsou rasa neschopná meziplanetárních letů. Škoda je, že se nedočkáme ani popisu fantaskních zvířat obývajících cizí planety, protože se větší část příběhu odehrává ve vesmíru a na bitevních lodích.

Motivem velmi využívaným nejen ve světové space opeře je svaz různých světů, taková meziplanetární unie. V románu se setkáme s různými druhy společenství, ať už je to *Astonská unie*, *Ballingtonské společenství*, *Sinaj* nebo *Kasimiraké císařství*, které spravují pod

sebou mnoho jiných planet, přesto se nejedná o federaci, jak je například ve *Star Trekovém* díle *Petra Macka*. Přesto *Jan Kotouč* popisuje organizaci, která silně připomíná současnou OSN, označuje ji jako *AMS*. Ta má za úkol jménem lidstva jednat s mimozemšťany.

Jan Kotouč ve svém prvním díle *Pokračování diplomacie* popisuje velkou bitvu s klasickými prvky světové space opery. Ty nám již byly představovány jinými spisovateli, avšak tento autor s nimi dokázal rozehrát jiný zajímavý příběh. V příběhu ale nalezneme spoustu motivů, které již před ním použili známí světoví klasici sci-fi literatury. I když je patrné, že autor s motivy nebo díly těchto spisovatelů již byl dříve seznámen, nijak více ve svém díle na jejich tvorbu neodkazuje, pouze využívá zavedené motivy space opery.

U. J. M. Trosky cesta lodí připomínala velkou zámořskou plavbu objevující nové světdíly, podobně je tomu i v tomto románu *Pokračování diplomacie*. Vesmírná bitva, jak ji popisuje *Jan Kotouč*, spíše připomíná námořní lodě bojující v širém oceá-

97 Tamtéž, s. 30

98 CLUTE, J. – NICHOLLS, P. *The Encyclopedia of Science Fiction*. New York: St. Martin, 1995, s. 2112

nu. Samotná „*bodová obrana*“, využívaná pro obranu před rakety, jasně evokuje děla na stranách válečných fregat, využívaných v patnáctém století. Pohyb vesmírem se, kromě skoků mimoprostorem, nápadně podobá plujícím námořním lodím.

Ze stylu a stavby příběhu je jasně patrné, že se autor nechal inspirovat *harringtonským* vesmírem, vymyšleným britským spisovatelem **Davidem Weberem** a prvně popsáním v sérii knih pojednávajících o *Honor Stephanie Alexander-Harringtonové* z vesmírného královského *mantichorského námořnictva*. Tato důstojnice řeší různé problémy diplomaticky nebo bojem ve vesmíru.

4. Od J. M. Trosky k Janu Kotoučovi

Je jasně patrné, že se space opera jako žánr v průběhu času vyvíjela nejen ve světové literatuře, ale i v českých dílech. Ve čtyřicátých letech byl vydán román *Smrtonoš J. M. Trosky*, který je prvním dílem z trilogie *Zápas s nebem*. Díky této trilogii byl spisovatel považován za průkopníka space opery domácí sci-fi literatury⁹⁹.

J. M. Troska popsal příběh posádky vesmírné lodi *Aeronautilus*, která křížuje Sluneční soustavu a nalézá mnoho vyvinutých mimozemských druhů. Naše soustava je jimi přímo přeplněná. Využívá mnoho motivů od známých autorů, jak světových, tak i českých. Fantaskní příběh se ovšem omezuje jen na naši Sluneční soustavu, kterou hrdinové nepřekročí, a skončí zpět na Zemi. Je nutné vzít v potaz, že ve čtyřicátých letech nebyla technologie na tak vysoké úrovni, jak je tomu v současnosti, proto nám připadají některé fantaskní vynálezy spíše úsměvné a nikoli futuristické. Právě na technologických vynálezech je jasně patrný pokrok ve vývoji literárního subžánru a též pokrok v technických strojích a přístrojích, jenž otevírá větší možnosti ve sci-fi literatuře.

Dalším zkoumaným dílem byli *Blázni z Hepteridy Ludvíka Součka*. Tento autor je spíše znám svými sci-fi příběhy plnými *dänikenovských* záhad, přesto napsal i román kombinovaný prvky space opery se záhadami předkládanými kontroverzním autorem **Ericem von Dänikenem**.

Ludvík Souček se nebojí vyslat své hrdiny napříč galaxií, jde o veliký posun oproti **J. M. Troskovi**. Používá více technologických vymožeností a nejvíce je to patrné právě z popisovaných vesmírných lodí, kterými jeho hrdinové cestují vesmírem. V *Bláznech z Hepteridy* se však vůbec neobjevují inteligentní mimozemšťané, spíše jen fantaskní zvířata, protože lidé kolonizovali celou galaxii a nenavázali žádný kontakt s cizinci. Právě motiv prvního kontaktu lidstva s inteligentními mimozemšťany prochází celým jeho dílem.

Součkův román se odehrává v budoucnosti, zato **Troska** svoji trilogii zasadil do doby, ve které žil. To je veliký posun a v bližší či vzdálenější budoucnosti se odehrávají příběhy i následujících autorů. Pro cesty vesmírem ve svém románu používá **Ludvík Souček** vesmírné lodě. Lidská rasa je schopna stavět spousty vesmírných dopravních prostředků, zatímco **J. M. Troska** o-

zehrává svou fantaskní cestu jen s korábem, který je na Zemi unikátní, jelikož byla postavena jen jedna loď pro tuto výpravu.

Hvězdní honáci Jiřího Walkera Procházky jsou také ryzí space operou plnou různých světů a fantaskních zvířat a vesmírných lodí. Autor v ní používá množství motivů, které jsou typické právě pro tento subžánr, ale příběhem také prostupují westernové motivy, což je do té doby neobvyklé.

V jeho románu hvězdní honáci ženou své krávy do různých koutů galaxie, jako je hnali po prériích kovbojové na Divokém západě. V příběhu se objevují i další westernové motivy. Setkáme se spoustou planet, každou zabydlenou lidmi, ale i fantaskními tvory. Bohužel oproti *Bláznům z Hepteridy* v celém díle není ani náznak významného motivu, jakým je inteligentní mimozemský život. Schopnost pohybu vesmírem lidstvo získalo díky takzvaným vesmírným kravám, které jsou schopny pojmout lidi i stroje a poté cestovat rychleji než světlo. Motiv, že lidstvo používalo k cestování mezi planetami živé krávy, není v literatuře sci-fi obvyklý. **Jiří W. Procházka** tím prokázal velkou míru fantazie. **Procházka**, stejně jako **Souček**, opustil Sluneční soustavu. Jejich příběhy nás zavedou do delší vzdálenosti od Země než v **Troskově** trilogii *Zápasu s nebem*. Vynálezy popisované v tomto románu jsou velice fantaskní.

Petr Macek v příběhu románu *Zrcadla* vytváří ryzí space operu na motivy televizního seriálu *Star Trek* (1966) **Gena Roddenberryho**. Jeho dílo tedy má jasně daný vesmír a literární hrdiny, protože už podobně situované romány vycházejí ve světě. V české literatuře je ale první. Je zřejmé, že se nechal inspirovat seriálem *Star Trek*. I když se jedná o prvního a zatím jediného českého spisovatele, který psal romány z tohoto prostředí, nelze říci, že by následoval vývojový trend české literární sci-fi scény. Ve světové literatuře není neobvyklé, že autoři píší knihy podle úspěšného filmu nebo seriálu. Podobné je to i u autora **Jana Kotouče**, který se na rozdíl od **Petra Macka** nechal inspirovat knižním vesmírem *Honor Stephanie Alexander-Harringtonové* amerického spisovatele **Davidu Webera**.

Spisovatelé i fanoušci sci-fi literatury si z děl světových autorů vypůjčují jednotlivé motivy nebo celý fantaskní vesmír a nechávají se jimi inspirovat. Do těchto světů zasazují své fantaskní příběhy jen s malými obměnami. Tyto krátké povídky z prostředí seriálu nebo filmu nazýváme *fanfiction*.

Jedním z prvních, který spojil ve svém díle dva subžánry v jeden, je český spisovatel **Robert Fabian**, který je vyhledávaným autorem české military sci-fi. Ve svém díle *Mariňáci* mísí military sci-fi spolu se space operou.

Příběh začíná na planetě Mars, kde se také odehrává první část trilogie *Zápasu s nebem*. I když se jedná o stejnou planetu, popisovaný život na ní je zcela odlišný. Zatímco **J. M. Troska** popisuje planetu rozdělenou na dvě části, první mírumilovnou, zato druhou násilnicky ovládanou. **Robert Fabian** vykresluje svou vizi Marsu realističtější, planeta je obydlena lidmi a ne inteligentními mimozemšťany. To je veliký posun oproti jeho trilogii *Zápas s nebem*. Dialogy **Fabiana** jsou více hovorové, v některých pasážích narazíme dokonce i na vulgární řeč vojáků.

99 NEFF, O. *Něco je jinak: komentáře k české literární fantastice*. Praha: Albatros, 1981, s. 255

Posledním autorem, na kterém jsem ve své práci vykresloval vývoj subžánru space opery, je **Jan Kotouč**. V jeho prvním románu *Pokračování diplomacie* popisuje velkou vesmírnou bitvu o celou Sluneční soustavu. Ve svém díle využívá spousty motivů, které jsou velmi často používány v klasických světových dílech. To dokazuje i samotný základní stavební kámen příběhu, boj mezi dvěma zneprátelenými lidskými národy, který se objevuje ve sci-fi literatuře velmi často a není tedy ničím originálním.

Stejně jako příběhy **Roberta Fabiana** je jeho příběh *Pokračování diplomacie* postaven na vojenských hrdinech a autor zde obsáhle popisuje boje, válečnou taktiku a mnoho dalších motivů, které známe z armádního prostředí. Z příběhu je patrné, že autor je s armádním prostředím důvěrně obeznámen, ale přesto není tak brilantně a detailně popisován, jako tomu bylo u **Fabiána**. Dokonce i mluva vojenských hrdinů je spisovná a ne hororová, což by přirozeněji vycházelo z tohoto prostředí. Samotný autor se nechal inspirovat vesmírem *Honor Harringtonové Davida Webera*.

I přesto, že se **Jan Kotouč** nechal inspirovat jinými autory sci-fi literatury, není jimi ve svém díle *Pokračování diplomacie* tak svázán jako **Petr Macek** a jen využívá už vymyšlených motivů.

Klasický motiv, který se nejvíce vyvíjel, je cestování vesmírem na různé planety. Děj příběhu trilogie *Zápas s nebem J. M. Trosky* odehrává jen ve Sluneční soustavě, a proto není důvod se zabývat popisem vyspělého pohonu, který by mohl dopravit posádku *Aeoronautila* na druhý konec galaxie tak, jako tomu je u *Součkových Bláznů z Hepteridy*. Právě omezení jen na naši Sluneční soustavu bylo překonáno, a tak začali hrdinové románů zkoumat a kolonizovat různé planety pomocí vesmírných lodí, které dovedou překonat rychlost světla. Nejčastěji se využívá takzvaného subprostoru, jak je v dílech hojně popisováno.

Je zřejmé, že některé motivy se v proudu času neměnily. Jako příklad slouží motiv, se kterým autoři často pracovali. Děj svých románů postavili na faktu, že lidé jsou ve vesmíru dominantní rasou. Přestože se v některých románech dočteme i o jiných rasách, stále máme pocit, že jen lidstvo je ta hlavní a důležitá rasa. Někteří autoři dokonce otázku mimozemského života zcela zavrhlí. V dílech autorů jako **Ludvík Souček**, **Jiří W. Procházka**, **Robert Fabian** se nedočteme o žádné inteligentní rase, se kterou by lidstvo mohlo navázat kontakt.

Zbraně se také objevují v románech space oper. Nejčastěji se vyskytují futuristické laserové pistole, kterými se brání hlavní hrdinové. I tento motiv se objevuje v česky psané sci-fi literatuře. Už v *Troskově Zápasu s nebem* je Arne obdařen *paprsky smrti*, které silně připomínají tyto zbraně. Zato v sérii *Star Trek* se objevují ruční *fázery*, které dokáží nejen zabít, ale také omráčit, což byl velký posun ve vývoji těchto pistolí.

4.1 Military sci-fi

Military sci-fi je subžánrem sci-fi literatury, kde je v popředí nějaký válečný konflikt a jeho následné vojenské řešení. Hlavními postavami pak bývají vojáci nebo žoldněři. Technologické

vynálezy stojí na pozadí a slouží pro rozehrání a dokreslení příběhu. Tento subžánr se často prolíná s jinými, například space operou, ve které se popisují rozsáhlé boje vesmírných lodí, jak tomu bylo například v dílech spisovatele **Davida Webera**. Poprvé tyto dva subžánry propojil americký autor **Shariann N. Lewitt** ve svých dílech *First and Final Rites* (První a poslední pomazání – 1984) a *White Wings* (Bílá křídla – 1985), kde se právě řeší spory vesmírnými bitvami.

Robert Fabian napsal klasické dílo z prostředí military sci-fi, ale pro svůj příběh používá prvky i z prostředí space opery. Děj *Mariňáků* je temným a ponurým příběhem. Spolu s **Janem Kotoučem** používá spoustu motivů typických jak pro space operu, tak pro military sci-fi. Hned první motiv – vesmírná loď – je pro oba spisovatele samozřejmostí. I když je v románu *Pokračování diplomacie* více tříd a tvarů těchto bitevních lodí, mají jedno společné: jsou dobře vyzbrojeny. Podobně tomu je i u *Mariňáků*, jejichž loď je také vyzbrojena různými kanóny. V obou románech se také objeví přepravní lodě neboli čluny. Pro přepravu po planetě se mimo těchto letadel používají i terénní vozidla. Autor v *Mariňácích* také využívá vysoce inteligentní počítače, bez kterých by cesta hlubokým vesmírem nebyla možná. Přesto počítače v podání obou autorů **Roberta Fabiana** i **Jana Kotouče** mají spíše velké rozměry. **Kotouč** také využívá rozměrné stroje, ale lidstvo je vybaveno takzvanými PADDY neboli tenkými přenosnými počítači. Ty se poprvé objevily v seriálu *Star Trek: The Next Generation*, a je zajímavé, že posloužily jako inspirace pro komerční výrobky.

Jan Kotouč ve svém románu *Pokračování diplomacie* také popisuje vojenské postupy a je zde vyobrazen boj o celou soustavu, proto se zde setkáme s celou řadou válečných hvězdných lodí a bojů ve vesmíru. Autor si vymyslí taktiky, kterými rozehrává svůj boj mezi dvěma znesvářenými národy. Stejně jako tomu bylo u **Roberta Fabiana**, v románu se setkáme s mariňáky, kteří bojují na planetě nebo na asteroidu. Obdobně je to i u zbraní nebo plavidel, které jsou těžce vyzbrojeny. U obou děl se bojuje na planetě, v *Kotoučově* románu se větší část příběhu odehrává ve vesmíru na palubách bitevních křižníků. Zde je více popisována taktika válečných bojů, které spíše připomínají námořní bitvy. *Poslední diplomacie* je plná armádních výrazů a je zcela jisté, že je s těmito postupy a mluvou autor obeznámen. Toto platí i u **Roberta Fabiana**, ale v *Mariňácích* je jazyk hrdinů expresivnější.

Závěr

V této práci jsem se pokusil postihnout vývoj space opery v česky psané literatuře, poukázat na základní motivy v dílech našich autorů a porovnat je se zahraničními klasickými díly.

Jak je patrné, space opera se vyvíjela nejen ve světové, ale i v české literatuře. Největší posun v tomto subžánru jsme mohli pozorovat při popisování a využívání fantastických vynálezů a technologií. Jelikož se technika vyvíjela i v reálném světě, autoři začali používat a vymýšlet daleko sofistikovanější stroje. Novější spisovatelé ve svých románech už využívají fantastických vynálezů a popisují je daleko realističtěji, než tomu bylo u starších autorů.

Dalším posunem ve vývoji space opery v české literatuře byl rozmach lidstva po celé galaxii. V trilogii *Zápas s nebem* J. M. Trosky se skupina dobrodruhů vydává prozkoumávat planety v naší Sluneční soustavě. Ve čtyřicátých letech to byla fantastická cesta, přesto se vyslání lidí na Měsíc tento motiv musel posunout dále a další autoři již kolonizovali daleké planety ve vesmíru, jako tomu bylo například u **Ludvíka Součka** nebo **Jana Kotouče**.

Samotná česky psaná space opera spíše kopíruje zahraniční. Autoři velmi často používají motivy, jež byly vymyšleny a popsány jinými autory, ať už více či méně známými a upraveny pro potřeby našich spisovatelů. Dokonce i **Troska**, který svým průkopnickým dílem položil základ tohoto subžánru u nás, se inspiroval motivy v dílech velmi známých spisovatelů, jako například díly **Julese Vernea** nebo **Herberta G. Wellse**. I další autoři, například **Petr Macek**, své motivy hledali v zahraničních dílech.

V současné době se space opera prolíná s jiným subžánrem, např. military sci-fi. To dokazují díla **Roberta Fabiana** a **Jana Kotouče**. V těchto knihách se můžeme dočíst o bitvách ve vesmíru nebo na cizích planetách.

Světová space opera se nadále vyvíjí a větší pozornosti se dostává tomuto odvětví i u našich spisovatelů. V zahraničí vyšla antologie *New Space Opera*, ve které se sdružují příběhy autorů, kteří píšou nový druh space opery. Tento nový trend je v britské studii *The Cambridge Companion to Science Fiction* pojmenován *postmodern space opera*.

Bibliografie

1. Primární literatura

FABIAN, Robert. *Mariňáci*. Praha: Straky na vrbě, 2000, ISBN 80-86428-01-X

KOTOUČ, Jan. *Pokračování diplomacie*. Praha: Klub Julese Verna, 2009, ISBN 978-80-87246-13-9

MACEK, Petr. *Zrcadla*. Plzeň: LASER-books, 2004, ISBN 80-7193-172-1

PROCHÁZKA, Jiří Walker. *Hvězdní honáci*. Praha: Altar, 1996, ISBN 80-85979-07-1

SOUČEK, Ludvík. *Blázní z Hepteridy*. Praha: Baronet, 2000, ISBN 80-7214-261-5

TROSKA, J.M. *Zápas s nebem*. Ostrava: Profil, 1970. bez ISBN

2. Sekundární literatura

ADAMOVIČ, Ivan. *Slovník české literární fantastiky a science-fiction*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství R3, 1995. ISBN 80-85364-57-3

BRONEC, Michael (ed.). *Třpyt mečů, záblesky laserů*. Praha: Straky na vrbě, 2008. ISBN 80-86428-84-2

CLUTE, John. – NICHOLLS, Peter. *The Encyclopedia of Science Fiction*. New York: St. Martin, 1995. ISBN 0-7172-3999-3

JAMES, Edward. – MENDLESOHN, Farah. *The Cambridge Companion to Science Fiction*. New York: Cambridge University Press, 2006. ISBN 978-0-521-81626-7

LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy. Nástin vývoje české sci-fi 1976 – 1993*. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-857-3

MOCNÁ, Dagmar. – PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X

NEFF, Ondřej. – OLŠA, Jaroslav jr.. *Encyklopedie literatury science fiction*. Praha: AFSF; Praha: H+H, 1995. ISBN 80-85390-33-7 (AFSF); ISBN 80-85787-90-3 (H+H)

NEFF, Ondřej. *Něco je jinak: komentáře k české literární fantastice*. Praha: Albatros, 1981. bez ISBN

Internetové zdroje

BOJČEV, Nikola. *Co je to Star Trek?* [online]. Trekkies: český Star Trek portál. Dostupné z: <www.trekkies.cz/vi-ew.php?cislocianku=2005101801>

PAVLIČ, Michal. *LIDÉ: Robert Fabian* [online]. *Neviditelný pes*. Dostupné z: <neviditelnypes.lidovky.cz/lide-robert-fabian-03z/p_sci-fi.asp?c=A091223_000923_p_sci-fi_hpe>.

Heslo *Jiří Walker Procházka* [online]. LEGIE – databáze knih Fantasy a Sci-Fi. Dostupné z: <www.legie.info/autor/410-jiri-walker-prochazka>.

